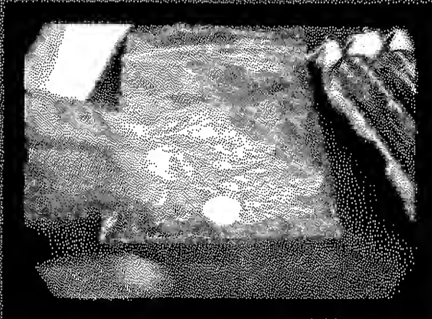
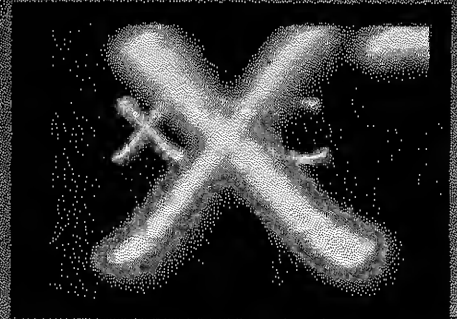
Lindestraat 14

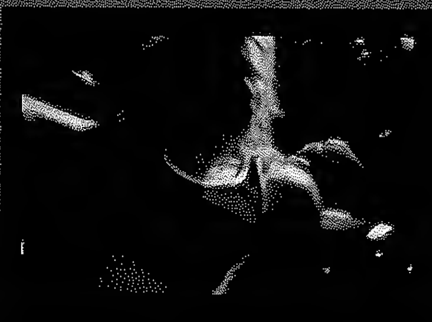

VAD

'LINDESTRAAT 14' VORMINGSPAKKET VOOR OUDERS OVER DRUGGEBRUIK BIJ JONGEREN

Herziene uitgave maart 2002

INHOUDSTAFEL

VOORAF

I INLEIDING

II MODULE LEEFWERELD

Werkvorm 1 "Alle jongeren zijn druggebruikers"
Werkvorm 2 "Waar pas ik???"
Werkvorm 3 "Eens/oneens spel"

III MODULE COMMUNICATIE

Werkvorm 4 "Joris"
Werkvorm 5 "Truus"
Werkvorm 6 "'t Kan verkeren"

IV MODULE ANDEREN

Werkvorm 7 "Waar/niet waar, die drie wijzen?"

V EVALUATIERONDJE

INFOFICHES

Infofiche 1: Cijfergegevens over de omvang van middelengebruik bij jongeren

Infofiche 2: MMM-schema

Infofiche 3: Wat zegt de wet over legale en illegale drugs?

Infofiche 4: Experimenteren bij adolescenten

Infofiche 5: Motieven van jongeren voor druggebruik

Infofiche 6: Signalen van druggebruik

Infofiche 7: Risico's van druggebruik

Infofiche 8: Ouders als rolmodel

Infofiche 9: Een goede relatie als basis

Infofiche 10: Grenzen stellen

Infofiche 11: Een drugbeleid op school

Infofiche 12: Mogelijkheden van de hulpverlening

Infofiche 13: Wat gebeurt er als je de wet overtreedt?

Infofiche 14: Productinformatie Cannabis

Infofiche 15: Productinformatie XTC

Infofiche 16: Productinformatie Alcohol

Infofiche 17: Productinformatie Polydruggebruik

Infofiche 18: Gokken

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

BIJLAGEN

Werkbladen

Evaluatie

VOORAF

De handleiding bij de video is bedoeld als leidraad voor deze vorming voor ouders.
Dat betekent dat je *werkvormen en infofiches* aangeboden krijgt om de vormingsavond met de ouders aan te pakken. De infofiches geven achtergrondinformatie ter verduidelijking bij de werkvormen. Het is de bedoeling dat deze infofiches in de werkvormen worden geïntegreerd.

Met deze structuur kan je nog heel wat kanten uit. Er is voldoende ruimte gelaten om aan de vorming zoveel diepgang te geven als je zelf haalbaar vindt. Het spreekt voor zich dat je ook eigen werkvormen kan gebruiken.

De infofiches voor de begeleider zitten achteraan. De werkvormen sluiten aan bij het onderwerp van de video. Per onderdeel zijn soms verschillende alternatieven mogelijk. Verder wordt telkens aangegeven hoe lang de werkvorm vermoedelijk zal duren, welke de doelstellingen zijn en ook de werkwijze.

In bijlage vind je de werkbladen waarnaar bij de werkvormen wordt verwezen. Je kan er kopies of slides van maken. In bijlage vind je ook een evaluatieblad voor de deelnemers en voor jezelf.

AANPAK

De vorming is interactief opgevat. Het gaat erom dat de ouders van elkaar kunnen leren. Het is dus meer dan luisteren alleen.

INDELING VIDEO

De video bestaat uit vier fragmenten. Het is de bedoeling dat je vier keer onderbreekt. Na het eerste deel: beelden over jeugdcultuur en de discussie in de talkshow (1); na het verhaal van Joris (en "gesprek") (2); na het verhaal van Truus (3) en ten slotte na de "waar/ niet waar" getuigenissen (4).

DOELGROEP

De video en de bijhorende werkvormen zijn afgestemd op ouders van adolescenten, die al dan niet met drugs experimenteren. De video is uitdrukkelijk niet voorzien voor ouders van jongeren met een ernstig verslavingsprobleem.

AANTAL DEELNEMERS

20 à 25 ouders is ideaal; minimum 15 en maximum 30 ouders.
Afhankelijk van het aantal ouders dat deelneemt aan de vorming zal je de uitwerking van de werkvormen soms moeten bijsturen: opsplitsen in kleine groepjes of niet.

VOORBEREIDING

Je kan best de video grondig bekijken en de infofiches doornemen. Het is interessant als je op voorhand de werkvormen selecteert die je zal doen, zo heb je de timing ook beter in de hand.
Er worden ook trainersdagen georganiseerd voor wie met dit pakket wil leren werken. Voor informatie over de trainersdagen kan je contact opnemen met VAD.
Bij deze handleiding zitten twee DrugLijnfolders en een catalogus met een overzicht van het documentatiemateriaal van VAD. Deze kan je bij VAD bestellen om mee te geven met de ouders.
Enkele provincies werkten ook uitgebreide ouderbrochures uit. Je kan ze bij de provincies zelf bestellen:

Jongeren en druggebruik, een leidraad voor ouders

- Provincie Oost-Vlaanderen, Bert Mostien, tel. 09-267 75 89
- Provincie Antwerpen, Bernard Bruggeman, tel. 03-240 56 45
- Provincie West-Vlaanderen, Piet François, tel. 050-40 35 40

Jongeren en drugs, een brochure voor ouders

- Provincie Vlaams-Brabant, Chris Caubergs, tel. 016-26 73 31
- Brussel, Vlaamse Gemeenschapscommissie, Valérie Evers, tel. 02-548 05 95

De brochure *Drugs en druggebruik* van het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid (VSP) bevat productinformatie met foto's en achtergrondinformatie. Je kan ze per post bestellen bij de VSP-dienst documentatie, Wetstraat 26, 1040 Brussel of per fax op het nummer 02-500 49 87.

MATERIAAL

Je hebt voor de vorming het volgende nodig:

- schrijfgerief voor de ouders
- videorecorder en TV-toestel
- overheadprojector (eventueel kopies) of bord of flap-over
- koffie en koekjes voor de pauze

SCHIKKING

Aangezien het TV-toestel best in het midden staat kunnen de deelnemers in een (halve) kring zitten.

TIJDSINDELING

Voor de vormingssessie kan je best ongeveer tweeënhalf uur voorzien, met een korte pauze (15') inbegrepen. Bij de werkvormen staat de duur aangegeven.

I INLEIDING

Om te starten kan je kort uitleggen wat de bedoeling en het thema van de avond is.

BEDOELING

De bedoeling van de avond is met een groep ouders te praten over het thema "drugs" (legale en illegale producten). Niet op een moraliserende, maar op een herkenbare manier. Handvatten aanreiken om met druggebruik van jongeren om te gaan in het gezin.

THEMA

Inhoudelijk komen vooral vier thema's aan bod; deze thema's zijn geïntegreerd in de verschillende fragmenten.

- De leefwereld van jongeren.
- Productinformatie en context van gebruik. Het is niet de bedoeling om alle producten te belichten. Het gaat alleen over die producten die het meest gebruikt worden, namelijk cannabis, XTC, alcohol, medicatie en tabak. Onder "drugs" worden dus zowel legale als illegale producten verstaan.
- Communicatie tussen ouders en jongeren over druggebruik. Dit vormt de kern van de vorming. De module "communicatie" staat centraal.
- Aanverwante problematiek en andere betrokkenen naast de jongere en zijn ouders: politie, school, hulpverlening, vrienden.

WERKWIJZE

De video bevat een aantal fragmenten die apart bekeken worden. Hij wordt dus niet in een keer getoond.

De video illustreert de inhoud van de vorming via beelden, geeft aanzetten tot discussie, toont alternatieven en biedt informatie. De video is vanzelfsprekend fictie.

De vormingsavond is interactief opgevat. De deelnemers kunnen hun eigen standpunt toetsen aan dat van andere ouders.

II MODULE LEEFWERELD

Na het eerste deel, de montage over jeugdcultuur en de discussie met ouders en jongeren in de studio, kan je de video een eerste keer onderbreken. Dat is vlak voor het infoblokje cannabis.

Laatste zin in de video: "... daarom stel ik voor dat we hier even onderbreken en dan komen we zo bij u terug".

De eerste twee werkvormen (waarvan je er een kiest) sluiten direct aan bij het deel van de video dat je samen met de ouders hebt bekeken. In de derde werkvorm - het eens/oneens spel - komen een aantal stellingen aan bod. Deze werkvorm gaat ook deels verder dan de inhoud van de video.

Werkvorm 1 "Alle jongeren zijn druggebruikers" (15 minuten)

of

Werkvorm 2 "Waar pas ik???" (25 minuten)

Naargelang van je keuze zal ***Werkvorm 3 "Eens/oneens spel"*** meer of minder tijd in beslag nemen: 15 à 25 minuten.

WERKVORM 1 *"Alle jongeren zijn druggebruikers"*

DUUR
15 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers voelen zich veilig en betrokken bij de discussie.
- De deelnemers geven hun mening over de centrale stelling uit de video.
- De deelnemers krijgen informatie over de omvang van druggebruik bij jongeren.

WERKWIJZE
- Je presenteert de stelling uit de video aan de ouders.

"Alle jongeren zijn druggebruikers"

De deelnemers nemen een standpunt in voor de hele groep en voeren een plenaire discussie: eens of oneens met deze stelling.

Hier verwijs je naar de cijfergegevens uit infofiche 1.

Tips:
- Waarop slaat de term "drugs"?
- Legale/illegale producten.
- Gebruik jongeren/ouders.
- Noteer wat spontaan uit de groep komt en neem deze informatie mee.

- Als bijkomende vraag kan je twee interessante uitspraken uit de talkshow presenteren:

Ludo: aan drugs zitten bepaalde gevaren, je kan je kinderen daar maar best over vertellen

Karin: alle jongeren én volwassenen gebruiken wel eens drugs

Tips:
- Gevaren verbonden aan druggebruik: lichamelijk/psychosociaal/financieel/juridisch.
- Belang van communicatie ouders/jongeren.
- Cijfergegevens.

De ouders geven hun mening en proberen deze uitspraken vanuit verschillende gezichtspunten te bekijken. Dan rond je af.

INFOFICHES
Infofiche 1 en 3

MATERIAAL
Het werkblad met cijfergegevens vind je in bijlage. Eventueel kan je dit op slide zetten.

WERKVORM 2 *"Waar pas ik???"*

DUUR
25 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers voelen zich veilig en betrokken bij de discussie.
- De deelnemers maken een keuze uit de verschillende standpunten van volwassenen en jongeren over druggebruik en verantwoorden hun standpunt.
- De deelnemers proberen zich in te leven in het standpunt van hun eigen zoon of dochter.
- De deelnemers krijgen informatie over de omvang van druggebruik bij jongeren.

WERKWIJZE
• Ouders proberen hun eigen mening over het omgaan met drugs te herkennen in de mening van de ouders die ze hebben gezien in de talkshow. Ze stellen de vraag "bij wie leun ik het dichtst aan?"

Je projecteert een aantal stereotiepe uitspraken van de ouders uit de video.

Linda: ik zou niet weten wat ik moest doen als mijn dochter XTC zou slikken
Jos: sigaretten zijn iets anders, sigaretten zijn toegelaten
Ludo: aan drugs zitten bepaalde gevaren, je kan je kinderen daar maar best over vertellen
Ronald: ik heb er niks op tegen dat mijn zoon al eens wat te veel drinkt, maar als ik hem zou betrappen met marihuana in zijn zakken, zou hij nogal wat meemaken

De deelnemers kiezen er een uit. Je groepeert wie van de deelnemers voor welke stelling gekozen heeft en laat de ouders argumenteren voor de hele groep.

Hier integreer je de informatie uit infofiche 1 en 3.

Tips:
- Legale/illegale producten.
- Gebruik jongeren/ouders.
- Gevaren verbonden aan druggebruik: lichamelijk/psychosociaal/financieel/juridisch.
- Voorbeeldfunctie van ouders.
- Belang van communicatie ouders/jongeren.
- Noteer wat spontaan uit de groep komt en neem deze informatie mee.

• Deelnemers doen deze oefening opnieuw, maar dan voor hun kind.

"Bij welke jongere leunt mijn zoon/dochter het dichtst aan?"

Gunther: ik doe aan atletiek, ik zit in de loopclub, ik raak geen drugs aan
Karin: alle jongeren én volwassenen gebruiken wel eens drugs
Marc: het is niet omdat je wel eens drugs gebruikt dat je ook verslaafd bent
Benny: ik denk wel dat de meeste jongeren drugs gebruiken
Tina: ik denk dat er meer gezinnen kapot gaan door alcohol dan door cannabis

De ouders zetten kruisjes bij die uitspraken waarin ze iets menen te herkennen van de mening van hun zoon/dochter. Hierbij gebruiken ze het werkblad. Ze nemen deze nota mee naar huis om te vergelijken met het standpunt van hun kind.

INFOFICHES
Infofiche 1 en 3

MATERIAAL
In bijlage vind je een werkblad met uitspraken van ouders om kopies of een slide te maken en een werkblad met uitspraken van jongeren om kopies van te maken voor de deelnemers.

WERKVORM 3 "Eens/oneens spel"

DUUR

Naargelang welke van de twee vorige werkvormen je gekozen hebt zal deze korter of langer duren. Bij werkvorm twee worden een aantal punten besproken die hier ook aan bod komen.
Als je werkvorm 1 hebt gekozen: 25 minuten.
Als je werkvorm 2 hebt gekozen: 15 minuten.

DOELSTELLINGEN

- De deelnemers nemen standpunten in met betrekking tot een aantal controversiële stellingen.
- De deelnemers ervaren dat de meningen en argumenten over jongeren en drugs onderling kunnen verschillen.
- De deelnemers krijgen informatie over diverse aspecten van druggebruik bij jongeren.

WERKWIJZE

- Je kiest uit de aangeboden stellingen er twee uit, waarvan zeker een drugspecifieke.
- Er is geen "volgorde" bij de stellingen en inhoudelijk overlappen ze elkaar soms gedeeltelijk.
- De deelnemers stemmen per stelling eens/oneens en beargumenteren hun keuze.

"Jongeren hebben alleen oog voor zichzelf."
"Het is goed dat tieners niet alle regels zomaar aanvaarden."
"Jongeren beginnen met drugs omdat ze zich vervelen."
"De fase van nieuwsgierig zijn naar drugs gaat vanzelf weer voorbij."
"Als je zelf drinkt of rookt zet je je kinderen aan tot druggebruik."

INFOFICHES

Bij elke stelling staat aangegeven welke infofiches relevant zijn.

TIP

Per stelling worden een aantal tips voor bespreking meegegeven, zodat je snel een overzicht hebt van elementen die je in de discussie kan aanbrengen.

Eventueel kan je ook het aantal "eens" en "oneens" turven en nagaan of de meningen na de discussie veranderd zijn.

ALGEMENE STELLINGEN:

Stelling 1: Adolescentie
"Jongeren hebben alleen oog voor zichzelf."

Infofiche 4

Tips:
- Loskomen van ouders.
- Plaats zoeken in de samenleving.
- Eigen identiteit uitbouwen.
- Gezin verliest greep op de jongere.
- Leeftijdgenoten worden belangrijker.

Stelling 2: Adolescentie
"Het is goed dat tieners niet alle regels zomaar aanvaarden."

Infofiche 4 en 10

Tips:
- Behoefte aan zelfstandigheid.
- Sociale rollen uitproberen.
- Eigen subcultuur.
- Bestaande waarden en normen herzien.
- Nood aan regels.

DRUGSPECIFIEKE STELLINGEN:

Stelling 3: Motieven en risicofactoren
"Jongeren beginnen met drugs omdat ze zich vervelen."

Infofiche 5 en 7

Tips:
- Aanvaard worden in de vriendengroep.
- Zelfstandigheid bewijzen.
- Protest tegen gevestigde normen.
- Moeilijkheden ontvluchten.
- Rokende ouders kan je de vraag stellen waarom zij daarmee begonnen zijn.

Stelling 4: Betekenis van experimenteren
"De fase van nieuwsgierig zijn naar drugs gaat vanzelf weer voorbij."

Infofiche 4

Tips:
- Jongeren willen allerlei gedrag uitproberen.
- Zoeken naar andere levens- en omgangsvormen.
- Sommige jongeren experimenteren ook met druggebruik.
- Meestal gaat het niet om probleemgedrag.
- Toch worden jongeren beschouwd als een risicogroep voor drugmisbruik.

Stelling 5: Ouder als rolmodel
"Als je zelf drinkt of rookt zet je de kinderen aan tot druggebruik."

Infofiche 2 en 8

Tips:
- Ouder als rolmodel biedt ook mogelijkheden.
- Ouders geven het voorbeeld bij het omgaan met genotsmiddelen.
- De thuisnorm is de norm.
- Je kan de deelnemers volgende vragen stellen: "Hou je er rekening mee dat je kind misschien heel anders over druggebruik denkt dan jijzelf?" "Ben je als ouder bereid je eigen gebruik ter discussie te stellen?"
- Toch is het voorbeeld dat ouders stellen geen allesbepalende factor. Een hele reeks andere factoren speelt ook een rol.

III MODULE COMMUNICATIE

Deze module bestaat uit twee delen.
Je stopt de video een tweede keer na het verhaal van Joris en een derde keer na dat van Truus (vlak voor het infoblokje XTC en polydruggebruik).

Tweede keer stoppen na: "... en voor u beste kijker, wij komen zo dadelijk bij u terug. Derde keer na: "... en na het volgende infoblokje keren wij weer bij u terug voor een spelletje waar of niet waar".

Ook hier worden drie werkvormen voorgesteld.

De eerste twee sluiten nauw bij de video aan. Je werkt verder op het verhaal van Joris die cannabis rookt en Truus die XTC gebruikt.

De derde werkvorm biedt een aantal incidenten om samen met de ouders te bekijken, deze werkvorm gaat dus gedeeltelijk verder dan de video.

Het is de bedoeling dat je ***Werkvorm 4, 5 en 6 doet***. Ze nemen respectievelijk 20, 15 en 20 minuten in beslag.

In de overtuiging dat open communicatie tussen ouders en jongeren belangrijk is in preventie van drugmisbruik, is deze module essentieel.

WERKVORM 4 *"Joris"*

DUUR
20 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers kunnen gevoelens van ouders en jongeren bij druggebruik verwoorden.
- De deelnemers zien in dat emotionele reacties van ouders heel gewoon zijn.
- De deelnemers geven hun mening over de verschillende aanpakken in de video.
- De deelnemers verwoorden hun eigen angsten en bekommernissen hierrond.
- De deelnemers zien in dat er verschillende manieren zijn om op druggebruik te reageren.
- De deelnemers kennen de basisprincipes van open communicatie.

WERKWIJZE
De casus uit de video wordt met de ouders in de vorming verder uitgewerkt:
Joris rookt cannabis en zijn ouders worden hier voor het eerst mee geconfronteerd, hun reactie is dan ook hevig.

Het videofragment kan worden opgedeeld in drie delen:
- De getuigenis van Joris en de reactie van de ouders.
- De uitleg van deskundige Poelaert.
- Het open gesprek.

Bij elk van deze onderdelen leg je een aantal richtvragen voor aan de ouders.
Bij de bespreking door de ouders is het niet de bedoeling om een waardeoordeel uit te spreken over de communicatiestijl die de ouders op dat moment in hun gezin gebruiken. Het gaat erom via de bespreking alternatieven voor te stellen die zij later kunnen aanwenden.

De begeleider legt de vragen een voor een voor aan de groep en laat de ouders die dit wensen reageren.

Op een bord maak jij als begeleider een inventaris van de alternatieven die uit de groep komen. Met behulp van infofiche 9 kan je de lijst aanvullen en bespreken.

Bij de getuigenis van Joris en de reactie van de ouders:
- Wat vind je van de reactie van de vader?
- Wat vind je van de reactie van de moeder?
- Wie van de drie kan je het best begrijpen en waarom?
- Wat vind je van de getuigenis die Joris doet?
- Waarom zou Joris dit aan zijn ouders kwijt willen?

Bij de uitleg van deskundige Poelaert:

• Wat vind je van de uitleg van deskundige Poelaert?

De uitleg van deskundige Poelaert sluit vooral aan bij de getuigenis van Joris en de reactie van zijn ouders. De informatie vind je terug in infofiche 9 waar de principes van open communicatie besproken worden.

Belangrijke gesprekselementen zijn hier: omgaan met een conflict, vertrouwen geven en krijgen, praten en luisteren naar elkaar.

Bij het open gesprek:

• Wat vind je van het gesprek?
• Wat vind je van wat de dochter/moeder/vader zegt?
• Is dit een herkenbaar gesprek?
• Wat zou er beter/anders kunnen?

Tips:

- Het gespek in de video is slechts een voorbeeld van hoe de communicatie tussen ouders en kinderen kan verlopen. Hoe een gesprek verloopt is afhankelijk van de situatie (vertrouwen of niet/voorgeschiedenis, ...), de persoon (open of gesloten karakter/impulsief of beheerst, ...) en de ernst van het probleem (eenmalig of frequent gebruik/aard van de gebruikte middelen).

- De laatste reactie van de dochter, "ik zal het jullie wel zeggen wanneer het uit de hand loopt", geeft aan hoe moeilijk het is om op te voeden. Opvoeden en opgevoed worden betekent dat jij als ouder keer op keer het vertrouwen moet geven en dat de jongere telkens weer opnieuw het vertrouwen van zijn ouders moet krijgen. Het betekent een voortdurend loslaten van je kind binnen de grenzen die je aangeeft. Met die zekerheid als ouder dat elke grens overtreden en bediscussieerd kan (zal) worden door de jongere. Opvoeden betekent aanvaarden en toestaan dat er fouten gemaakt worden, zowel door jezelf als door de jongere.

- De vader in het gesprek geeft aan dat het beter is te "praten" dan ruzie te maken. In theorie wil iedereen wellicht wel open communiceren met zijn kind. Dit betekent luisteren, niet argumenteren, vertrekken vanuit jezelf (ik-boodschappen), positief bekrachtigen van goed gedrag. Het omzetten van deze theorie in de praktijk is niet eenvoudig en lukt niet van de ene op de andere dag. Het is een groeiproces waarbij de ouderkindrelatie groeit naar een hechte vertrouwensrelatie.

Ongeacht de relatie blijft de confrontatie met grensoverschrijdend gedrag een moeilijk moment. Je eerste reactie is en blijft er een van kwaadheid, ongerustheid en angst, wat normaal is. Je wordt voor een situatie geplaatst die je niet gewild hebt. Belangrijk is dat jijzelf of iemand anders ná de periode van kwaadheid met je kind moet kunnen praten.

- Ben je als ouder bang of kwaad, zeg dat dan aan je jongere. Ontken het zeker niet. Geef jezelf de tijd om te kalmeren en de zaken op een rij te zetten. Praat erover de volgende dag, ook met anderen, durf raad vragen.

- Als ouder is het belangrijk je bezorgdheid te uiten naar je jongere. Geef hem/haar hierbij concrete voorbeelden: wat met je schoolresultaten?, wat als je last krijgt met justitie?, wat als je verslaafd raakt? Probeer als ouder deze bezorgdheid zo neutraal mogelijk te brengen, wat niet makkelijk is als je aan bepaalde gevolgen van gebruik denkt. Het is minder bedreigend voor de jongere als je het gedrag (hier het druggebruik) afkeurt en niet de jongere als persoon. Er wordt maar over een aspect gepraat.

- Tenslotte is een adolescent ook geen kind meer. Hij of zij zal niet meer klakkeloos alles voor waar nemen en dito opvolgen. Regels en afspraken worden dus in overleg met elkaar vastgelegd. Ook al moet je je kind de nodige ruimte en vrijheid geven, toch blijft het belangrijk zicht te houden op wat hij/zij doet. Wie zijn de vrienden?, worden afspraken gerespecteerd? De jongere het gevoel geven aanwezig én beschikbaar te zijn in plaats van het hele doen en laten te controleren.

INFOFICHES

Infofiche 9 en 10

WERKVORM 5 *"Truus"*

DUUR
15 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers hebben inzicht in de verschillende deelaspecten van het probleem van Truus.
- De deelnemers bespreken hun persoonlijke opvattingen over de aanpak van het probleem.
- De deelnemers hebben inzicht in het belang van vertrouwen bij opvoeding.

WERKWIJZE
De casus uit de video wordt uitgewerkt met de ouders in de vorming:
Truus wil kappersschool volgen in plaats van moderne talen. Ze gaat elk weekend uit en dan "slikt" ze wel eens iets.

Je probeert samen met de ouders het verhaal van Truus te analyseren.

De ouders geven hun persoonlijke opvatting aan de hand van de volgende richtvragen:

- Welk probleem van Truus zou je eerst aanpakken?
- Hoe zou jij omgaan met haar druggebruik?
- Hoe zou jij omgaan met haar schoolkeuze?
- Denk je dat het een iets met het ander te maken heeft?
- Hoe zou Truus zich hierbij voelen?
- Wat vind je van de uitleg van mevrouw Verdonck?

De ouders beantwoorden deze vragen voor de hele groep.

Tips:
- Evenwicht tussen vertrouwen en loslaten.
- Truus: "ik zie wel".
- Mevrouw Verdonck: "je moet je kind kunnen vertrouwen".
- Druggebruik als vorm van "niet-tolereerbaar adolescentengedrag".

INFOFICHES
Infofiche 9 en 10

WERKVORM 6 "'t Kan verkeren"

DUUR
20 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers verwoorden hoe ze in bepaalde situaties reageren.
- De deelnemers leren andere manieren kennen om te reageren op conflictsituaties.
- De deelnemers leren het belang kennen van grenzen stellen.
- De deelnemers hebben inzicht in verschillende vormen van regelovertreding en leren verschillende manieren kennen om hiermee om te gaan.

WERKWIJZE
- Je kiest een van de vier incidenten om in kleine groepjes uit te werken.
- Deelnemers formuleren "wat zij in dit geval zouden doen".
- Nadien bespreek je het incident met de hele groep aan de hand van de meegegeven tips.
- De incidenten zijn inhoudelijk niet helemaal van elkaar te onderscheiden.

INFOFICHES
Infofiche 9 en 10

TIP
Bij elk incident worden een aantal tips voor bespreking meegegeven.

MATERIAAL
De werkbladen met de incidenten vind je in bijlage (kopie voor elk groepje).

Incident 1:
Stel: je hebt met je dochter afgesproken dat ze een keer per 14 dagen mag uitgaan met haar vrienden en dan ook bier mag drinken. Maar dan moet ze op tijd thuis zijn en wordt er op voorhand vervoer geregeld. Als ze op een nacht thuiskomt is ze anderhalf uur te laat en met een andere chauffeur dan voorzien; wat doe je dan?

Tips:
- Het is belangrijk om de consequenties bij het zich niet houden aan de afspraak vooraf met de jongere af te spreken (verantwoordelijkheid om zich al dan niet aan de afspraak te houden ligt dan bij de jongere).
- Bij grensoverschrijding de jongere aanspreken met ik-boodschappen. Bijvoorbeeld "Je bent anderhalf uur te laat en je bent niet door ... naar huis gebracht. Ik was ontzettend bang dat je iets overkomen was en heb geen oog dichtgedaan."
- Luisteren: het kan zijn dat de jongere een voor haar goede reden heeft om later thuis te komen, met een andere chauffeur. Hierover kan de volgende dag verder gepraat worden. Hierbij is het belangrijk dat men respect heeft voor de mening van de jongere. Maar tegelijkertijd wordt het belang van het zich houden aan de afspraak onderlijnd.

Incident 2:
Stel: je zoon heeft zijn scooterrijbewijs gehaald en wil met de brommer uitgaan. Hij belooft geen alcohol te zullen drinken maar je houdt het been stijf en gaat hem tot zijn ergernis elk weekend brengen en ophalen met de auto. Op een vrijdagavond heb je zelf enkele glaasjes gedronken en je zoon weigert de lift. Hij gaat dan liever met de fiets; wat doe je dan?

Tips:
- Als ouder is het belangrijk de mening van de jongere te respecteren en te accepteren. Achteraf kan hierover gesproken worden: hoe komt het dat vader toch gedronken heeft terwijl hij moest rijden? Er bestaan geen ideale ouders en toegeven dat je iets fout kan doen is een belangrijk leerpunt: zowel voor de jongere als voor de ouders. Het blijft wel belangrijk als ouder te tonen dat je ook voor jezelf grenzen kan stellen.
- Afspraken moeten kunnen herzien worden: hier eventueel de zoon toch met de scooter laten rijden. Hoe ouder het kind wordt, hoe minder ouders moeten controleren, terwijl de zelfstandigheid moet toenemen. Dit betekent niet dat de ouders zich niet langer zorgen hoeven te maken over de jongere. Zorg en bezorgdheid blijven, maar bezorgdheid mag niet overheersen.

Een afspraak wordt in overleg met beide partijen gemaakt, in een sfeer van onderhandelen. Hier zou de afspraak kunnen zijn dat de zoon een maand lang kan uitgaan met de scooter op voorwaarde dat er geen alcohol gedronken wordt en dat hij op een bepaald uur moet thuis zijn. Als hij na die maand bewezen heeft dat hij die afspraak aankan, dan kan hij de volgende drie maanden terug de scooter nemen om uit te gaan. Als ouder kan je hier wel je bezorgdheid uiten over het gevaarlijke verkeer in het weekend en je angst dat je zoon iets zou overkomen.

Incident 3:
Stel: je dochter gaat graag samen met een vriendin naar een dancing. De laatste maanden komt ze na zo'n nachtje oververmoeid thuis en ligt ze de hele volgende dag in bed om te recupereren. Bovendien komt ze duidelijk niet meer rond met haar zakgeld. Van de moeder van haar vriendin heb je gehoord dat er in die discotheek wel eens XTC-tabletten worden geslikt; wat doe je dan?

Tips:
- Deze signalen (oververmoeidheid, te weinig zakgeld, druggebruik in de omgeving), zouden kunnen wijzen op druggebruik, maar zijn zeker geen bewijs.
- Het komt er hier op aan een gesprek aan te gaan met je dochter, waarin je je bezorgdheid uit over de extreme vermoeidheid, het de hele dag moeten recupereren na het uitgaan. Niet moraliseren of beschuldigen van druggebruik; dit leidt er enkel toe dat je dochter zich afsluit voor het gesprek. Wel het vermoeden duidelijk formuleren. Bijvoorbeeld "Ik ben bang dat jij ..." Een open gesprek (waarin je luistert naar je dochter, waarbij je begrip hebt voor het feit dat ze zich wil amuseren) geeft meer kans om er zicht op te krijgen wat dit voor je dochter betekent, met wie ze omgaat, hoe ze thuiskomt.
- Via een ik-boodschap kan je je ongenoegen uiten over het de hele dag in bed liggen.
- Hier kunnen ook nieuwe afspraken gemaakt worden over het uur van thuiskomen en de manier waarop de zondag doorgebracht wordt. Je kan aantrekkelijke alternatieven zoeken.

Incident 4:
Stel: je doet samen met je zoon inkopen voor zijn verjaardagsfeestje. Er ontstaat een fikse ruzie over wel of niet ook alcohol schenken. Je krijgt je zin (een aantal vrienden komt met de auto) en er worden alleen alcoholvrije drankjes geserveerd ... De vrienden arriveren en hebben alcohol bij; wat doe je dan?

Tips:
- Bij het eenzijdig oplossen van een conflict (wel of geen alcohol) is er steeds sprake van een verliezer (hier de jongere). De verhouding winnaar-verliezer is niet bevorderlijk voor de onderlinge relatie, verhoogt de kans op het niet naleven van het verbod en bevordert stiekem gedrag. Het is beter een win-win situatie (dit wil zeggen zoveel mogelijk oplossingen voor het conflict verzamelen en daaruit een oplossing kiezen, die voor beiden aanvaardbaar is) te creëren: alle partijen hebben het gevoel gewonnen te hebben en het verhoogt de kans op een betere navolging van de afspraak.
- Het uitspreken van het vermoeden dat je zoon zich via zijn vrienden niet gehouden heeft aan het verbod, zou de relatie niet ten goede komen, je hebt hier immers geen bewijs voor. Je kan wel met een ik-boodschap aangeven dat je een bepaald gedrag niet tolereert. Bijvoorbeeld: "Ik zag dat er toch alcohol geschonken werd op je feestje, dat maakte me enorm kwaad. Ik ben dan ook een tijdlang in de buurt gebleven want ik was bang dat je vrienden dronken achter het stuur zouden kruipen."
- De volgende dag kan je luisteren naar wat je zoon hierover te vertellen heeft. Wat is er juist gebeurd? Wist hij dat zijn vrienden alcohol zouden meebrengen? Misschien was dat ook voor hem een verrassing.

IV MODULE ANDEREN

Na de drie verhalen van Marijke, Rinus en Claudia kan je de video een vierde keer onderbreken.

Laatste zin in de video: "... tijd om naar de juiste antwoorden te gaan kijken, spannend!".

De ouders in de vorming kunnen dan zelf het ***"Waar/niet waar spel" spelen (Werkvorm 7, 20 minuten).***

Ten slotte bespreek je ook op het einde van de video de inhoud van deze laatste module.

Hier breng je informatie over:
- De mogelijkheden van een drugbeleid op school.
- De rol en de mogelijkheden van de al dan niet gespecialiseerde hulpverlening.
- Je rechten tegenover de politie.

WERKVORM 7 *"Waar/niet waar, die drie wijzen?"*

DUUR
20 minuten

DOELSTELLINGEN
- De deelnemers leren standpunten kennen van derden (school, hulpverlening en politie) met betrekking tot druggebruik bij jongeren.
- De deelnemers wisselen standpunten en ervaringen uit.
- De deelnemers krijgen informatie over de mogelijkheden van hulpverlening, de inhoud van een drugbeleid op school en de rechten van ouders en jongeren met betrekking tot politioneel optreden.

WERKWIJZE
De ouders in de vorming hebben de drie verhalen (van Marijke, Claudia en Rinus) gehoord.

Op dit moment kan je hen de drie verhalen laten inschatten. Denken zij dat deze verhalen waar of niet waar zijn? Wat zijn hun argumenten hiervoor? Hebben de ouders eigen ervaringen hiermee?

Je maakt op een bord of op papier per verhaal een kolom "waar" en een kolom "niet waar". De ouders geven hun mening en jij zet streepjes.

Dan toon je het vervolg van de video en kunnen de ouders hun mening toetsen.

Aansluitend geef je per verhaal beknopte informatie mee over de mogelijkheden van de hulpverlening, over een drugbeleid op school en je rechten tegenover de politie.

INFOFICHES
Infofiche 11, 12 en 13

MATERIAAL
Papier of bord

V EVALUATIERONDJE

Op het einde van de ouderavond kan je een "rondje" doen.

De deelnemers vertellen kort wat ze hebben opgestoken in de vorming:
voelen ze zich beter gewapend om met eventueel druggebruik van hun kind om te gaan?

Hier is ook ruimte voor andere bemerkingen en kunnen de ouders kwijt wat ze misschien hebben gemist tijdens de vorming.

Als je het niet ziet zitten om een evaluatierondje te doen kies je best voor het evaluatieblad (in bijlage). Op die manier krijg jij als begeleider schriftelijk feedback van de ouders.

INFOFICHE 1: Cijfergegevens over de omvang van middelengebruik bij jongeren

Uit onderzoek blijkt dat de meeste jongeren geen illegale drugs gebruiken. Verder moeten we voor ogen houden dat statistieken geen informatie bieden over problemen die kunnen voortvloeien uit gebruik. Bovendien gaan statistieken vaak over hoeveel jongeren *ooit* illegale drugs hebben gebruikt. Aangezien dit ook gaat over jongeren die maar een keer illegale drugs hebben geprobeerd, leert ons dit weinig over hoeveel jongeren effectief illegale drugs gebruiken. Dit kunnen we te weten komen door het recente gebruik te bevragen (bijvoorbeeld het laatste jaar of de laatste maand). Hoe vaak jongeren een bepaald middel (legaal of illegaal) gebruiken, geeft ons ten slotte een indicatie over mogelijk problematisch gebruik.

We presenteren hier een aantal gegevens uit het syntheserapport van de Leerlingenbevraging (VAD, 2001)[1]. Deze gegevens bieden een goed beeld van het gebruik van Vlaamse jongeren, want ze zijn gebaseerd op een steekproef van 15.618 leerlingen, evenveel jongens en meisjes van twaalf tot en met achttien jaar en gelijkmatig verdeeld over het ASO, TSO en BSO.

CANNABIS

Ooit cannabis gebruikt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	64,6%	10,1%	15,0%	10,2%
jongens 17/18	47,9%	14,8%	18,6%	18,6%
meisjes 15/16	75,2%	9,2%	11,7%	4,0%
meisjes 17/18	64,0%	15,4%	14,3%	6,2%

Veruit de meest gebruikte illegale drug is cannabis. In beide leeftijdsgroepen hebben meer jongens dan meisjes ooit cannabis gebruikt. Als ze cannabis gebruiken, doen jongens dit bovendien vaker dan meisjes.

[1]Je kan het syntheserapport van het laatste schooljaar bestellen bij VAD, bestelcode ONV01, kostprijs 11,16 Euro + verzendingskosten. Je kan het ook raadplegen op de website van VAD: www.vad.be.

XTC

XTC en speed worden hier in een categorie samengenomen. Toch zijn het niet dezelfde producten: speed behoort tot de groep van de amfetamines en is een opwekkend product, XTC bevat daarnaast ook een hallucinogene component.

Ooit XTC/speed gebruikt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	92,7%	3,4%	2,6%	1,3%
jongens 17/18	87,1%	6,8%	3,8%	2,4%
meisjes 15/16	95,7%	2,6%	1,4%	0,4%
meisjes 17/18	93,7%	4,0%	1,7%	0,5%

Het merendeel van de jongeren tussen vijftien en achttien jaar, zowel jongens als meisjes, heeft nog nooit XTC of speed genomen. Bovendien is een groot deel van diegenen die dit wel ooit hebben gedaan, er weer mee gestopt. Meer jongens dan meisjes hebben het afgelopen jaar XTC of speed gebruikt en jongens gebruiken deze producten ook vaker dan meisjes.

ALCOHOL

Ooit alcohol gedronken?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	6,4%	6,5%	41,3%	45,8%
jongens 17/18	3,9%	3,1%	28,2%	64,8%
meisjes 15/16	7,6%	7,4%	56,0%	28,9%
meisjes 17/18	6,2%	4,6%	50,1%	39,0%

Het verschil in alcoholgebruik tussen jongens en meisjes zit niet zozeer in het aantal onder hen dat alcohol drinkt (hoewel er een klein verschil is: wat meer jongens dan meisjes drinken alcohol), maar vooral in hoe vaak ze alcohol drinken. Jongens drinken vaker alcohol dan meisjes. Meer informatie over het gebruik van de verschillende soorten alcoholische dranken kan u vinden in het syntheserapport.

TABAK

Ooit gerookt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	37,4%	21,7%	12,2%	28,8%
jongens 17/18	27,4%	19,8%	10,8%	42,0%
meisjes 15/16	36,7%	22,2%	13,0%	28,1%
meisjes 17/18	30,3%	22,0%	10,3%	37,5%

De meerderheid van de jongens en meisjes vanaf vijftien jaar heeft ooit gerookt. Een deel van hen is er weer mee gestopt, maar 40 à 50% van de jongeren tussen vijftien en achttien jaar rookt nog steeds. De meesten onder hen roken regelmatig. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn miniem.

MEDICATIE

Ooit medicatie genomen?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	21,6%	27,7%	44,6%	6,1%
jongens 17/18	17,4%	25,7%	49,9%	7,0%
meisjes 15/16	6,8%	16,0%	68,1%	9,0%
meisjes 17/18	4,4%	11,9%	75,9%	7,7%

De meeste jongeren vanaf vijftien jaar hebben ooit medicatie genomen. Medicatiegebruik is wel meer ingeburgerd bij meisjes dan bij jongens. In de meeste gevallen gaat het om occasioneel gebruik, maar een deel grijpt toch minstens een maal per week naar medicatie. Meer informatie over het gebruik van de verschillende soorten medicatie kan u vinden in het syntheserapport.

INFOFICHE 2: MMM-schema

Druggebruik hoeft niet noodzakelijk tot problemen te leiden.
Druggebruik impliceert meestal wel een risico op problemen van diverse aard.

Verschillende factoren spelen hier een rol. Deze factoren hebben te maken met *de Mens (gebruiker), het Middel (drug) en het Milieu (omgeving).*

Mens
Individuele kenmerken van de jongere zoals persoonlijke draagkracht, zelfvertrouwen en de manier om met teleurstellingen en conflicten om te gaan bepalen mee of beperkt gebruik wel of niet overgaat in regelmatig gebruik of zelfs misbruik.
Wanneer mensen drugs gebruiken om (tijdelijk) aan persoonlijke problemen te ontsnappen is de kans op onverantwoord gebruik groter.

Middel
Drugs beïnvloeden het bewustzijn. Deze effecten verschillen naargelang de "soort" drug en spreken bepaalde mensen aan.
Toch hebben drugs ook een verraderlijke eigenschap, namelijk het risico op afhankelijkheid. Dit risico verschilt naargelang de aard van de drug en de wijze van gebruik. Ook aanbod en beschikbaarheid spelen een rol: alcohol is bijvoorbeeld makkelijker te krijgen dan cannabis.

Zie ook de productinformatie in de video en infofiche 14, 15, 16 en 17.

Milieu
Waarden en normen rond druggebruik zijn niet in elke samenleving dezelfde.
De reclame en het streven naar "onmiddellijke behoeftebevrediging" in onze maatschappij is niet te negeren.
Ook de nabije omgeving kan iemand aanzetten tot het gebruik van drugs of omgekeerd ervan weerhouden.
Ouders geven hun kinderen voortdurend waarden en normen en gewoonten mee: hoe belangrijk is gezondheid, wordt er dagelijks wijn gedronken bij het eten? De vriendenkring van de jongere heeft veel impact: in sommige groepen is cannabis evident, terwijl in een andere kliek de sportprestaties tellen. Het directe studie- of werkmilieu speelt ook een rol: heel wat mensen die tijdens de studententijd overmatig alcohol gebruikten, houden daar wanneer ze werken gewoon mee op. Ten slotte zijn er invloedrijke derden zoals film- en popsterren die jongeren een bepaalde levensstijl voorspiegelen, waar druggebruik soms deel van uitmaakt.

INFOFICHE 3: Wat zegt de wet over legale en illegale drugs?

Drugs zijn legale of illegale producten die de gevoelens, het gedrag, de waarneming of het bewustzijn van mensen beïnvloeden.

Drugs worden ingedeeld in drie grote groepen, namelijk bewustzijnsveranderende, opwekkende en kalmerende middelen.

Legale drugs zijn drugs die door de wet zijn toegelaten. Illegale drugs zijn dat niet.

Waarden en normen in verband met druggebruik zijn niet universeel, maar veranderlijk in plaats en tijd. Naargelang de samenleving zijn andere producten maatschappelijk aanvaard. Gebruik is *cultureel bepaald* en gaat gepaard met bepaalde *rituelen*.
In Noord-Afrikaanse landen bijvoorbeeld is er een streng verbod op alcoholgebruik, wat bij ons nauwelijks denkbaar is; anderzijds is cannabis in bepaalde landen legaal, terwijl het bij ons in de taboesfeer zit.

De houding van een samenleving tegenover het gebruik van drugs is vaak zeer *dubbel.* Waar bij ons een aantal producten illegaal zijn, wordt anderzijds reclame gemaakt voor alcohol en bepaalde geneesmiddelen. Terwijl de gevolgen van misbruik van *zowel legale als illegale drugs even ernstig kunnen zijn.*

Voor de drugs die door de Belgische wet zijn toegelaten, gelden de volgende beperkingen:

Alcohol

- De wet op beteugeling van dronkenschap van 14 november 1939 stelt dat het verboden is aan herbergiers en slijters dronkenmakende dranken op te dienen aan een minderjarige die geen zestien jaar oud is of aan een persoon die kennelijk dronken is. Volgens deze wet mag je eveneens niet dronken zijn wanneer je op een openbare plaats bent.
- Het verstrekken van sterke dranken wordt geregeld via de wet van 28 december 1983. tevens regelt deze wet het vergunningsrecht (wie mag sterke dranken verkopen). Deze wet stelt dat het verboden is aan minderjarigen sterke drank:
  1. te verstrekken (zelfs gratis) om ter plaatse te verbruiken
  2. te verkopen of aan te bieden, zelfs gratis, om mee te nemen

  Dit verbod geldt voor alle plaatsen waar sterke dranken verkocht of aangeboden kunnen worden.
- Het alcoholverbruik in het wegverkeer wordt eveneens gereglementeerd: een alcoholgehalte vanaf 0,5 promille in het bloed is strafbaar.
- Artikel 99 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB) verbiedt het binnenbrengen van gedistilleerde alcoholische dranken en gegiste dranken met meer dan 6% volume alcohol in fabrieken, werkplaatsen en bureaus op iedere arbeidswerf, de bijhorigheden inbegrepen. Deze bepaling houdt geen enkel verbod van alcoholgebruik in.

Tabak

- De wet van 10 december 1997 verbiedt reclame voor en sponsoring door tabak, producten op basis van tabak en soortgelijke producten. Op het verbod gelden evenwel enkele uitzonderingen.
- Het Koninklijk Besluit (KB) van 13 augustus 1990 verplicht tabaksfabrikanten een waarschuwing te drukken op de voor- en achterzijde van verpakkingen van tabakswaren op een contrasterende achtergrond. Aan een zijde wordt steeds dezelfde waarschuwing "Roken brengt de gezondheid ernstige schade toe" gedrukt, aan de andere zijde komt een afwisselende waarschuwing. Sinds 1 januari 1998 zijn het teer- en nicotinegehalte beperkt tot respectievelijk 12 mg en 1,2 mg.
  De federale regering heeft een ontwerp van KB goedgekeurd dat vanaf 1 januari 2004 verdere beperkingen oplegt op het vlak van fabricatie, verpakking en verkoop van tabaksproducten.
- Het KB van 15 mei 1990 en zijn verfijningen verbiedt roken in gesloten plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek en die deel uitmaken van acht types van gebouwen, waaronder scholen, ziekenhuizen en sportinstellingen. Een uitzondering wordt gemaakt voor plaatsen waar als voornaamste activiteit voedingsmiddelen en/of dranken ter consumptie worden aangeboden (horecazaken) en waarvan de oppervlakte niet meer bedraagt dan 50 m^2.
- Roken op het werk wordt geregeld door het KB van 31 maart 1993 ter aanvulling van het ARAB dat stelt dat de werkgevers de nodige maatregelen moeten nemen, waardoor het rookgedrag wordt afgestemd op de wederzijdse verwachtingen van rokers en niet-rokers.

Medicatie

- Reclame op radio en televisie voor geneesmiddelen zonder doktersvoorschrift is toegestaan op voorwaarde dat een visum werd verkregen van de minister van Volksgezondheid.
- Deze publieksreclame mag geen inbreuk plegen op het zeer essentiële informatieve karakter en de soberheid die de geneesmiddelenreclame moet kenmerken.
- De reclame moet onder meer de juiste benaming, de naam van de registratiehouder, de gegevens voor een goed gebruik en de vermelding "dit is een geneesmiddel, geen langdurig gebruik zonder geneeskundig advies" weergeven.
- De reclame moet een verzoek bevatten om aandachtig de bijsluiter te lezen.
- Slaap- en kalmeermiddelen en opwekkende middelen zijn alleen op doktersvoorschrift te verkrijgen, behalve enkele producten op basis van plantenextracten.

De drugs die door de Belgische wet zijn verboden[1] :

De basis van de drugwetgeving in België is de wet van 24 februari 1921, voor het laatst grondig gewijzigd op 9 juli 1975. Deze wet bepaalt, samen met de uitvoeringsbesluiten, welke *handelingen* strafbaar zijn.
Verschillende KB's vermelden specifiek welke *drugs* verboden zijn. Deze lijsten worden regelmatig geactualiseerd.

[1] Deze informatie is gebaseerd op de brochure 'Drugs en de wet: de grote vraagtekens' die je kan bestellen bij VAD, bestelcode DLF05, kostprijs 0,37 Euro + verzendingskosten.

De belangrijkste handelingen die verboden zijn door de drugwet:

- de onwettige verhandeling van de in de KB's opgesomde stoffen. Dit betekent het bezit, de aankoop en verkoop (zelfs het gratis verschaffen of aanschaffen), de invoer en uitvoer, het vervoer en de vervaardiging ervan
- het gebruik op zich: om drugs te kunnen gebruiken heb je ze eerst aangeschaft; op die manier heb je drugs verhandeld en dat is strafbaar
- het gebruik in groep
- aanzetten tot gebruik (bijvoorbeeld mensen die mekaar uitdagen om te gebruiken)
- het vergemakkelijken van het gebruik door het verschaffen van een lokaal of enig ander middel (bijvoorbeeld door een auto uit te lenen om drugs te gaan kopen)
- het gebruik van vervalste doktersvoorschriften om drugs te bekomen

Wie inbreuk pleegt op deze wet is strafbaar en riskeert een gevangenisstraf en/of een boete. In plaats van echte straffen en boetes op te leggen kan het parket of de rechtbank ook kiezen voor alternatieven.

Is de Drugwet nu gewijzigd en is cannabis nu toegelaten of niet?

Neen, cannabis is niet toegelaten, ook al denken velen dat de regering het ondertussen 'gelegaliseerd' heeft.

In januari 2001 maakte de regering haar 'Beleidsnota Drugs' bekend. Deze uitgebreide nota gaat over de aanpak van de drugproblematiek in het algemeen, maar vooral cannabis kwam daarbij in de belangstelling. Het basisprincipe van deze nota is dat de overheid een beleid wil uitbouwen dat in eerste instantie wil voorkomen dat drugs gebruikt worden. Als er toch sprake is van gebruik of misbruik, wil men in eerste instantie naar de hulpverlening verwijzen in plaats van eenvoudigweg te straffen.

Om dat te realiseren plant de regering extra inspanningen voor preventie, een betere afstemming tussen hulpverlening en justitie en een verdere uitbouw van het therapeutisch advies. In realiteit zal dus nog meer dan vandaag gebruikgemaakt worden van de alternatieven voor een gevangenisstraf of geldboete.

Wat gaat er veranderen?

In de drugwet van 1921 zal een onderscheid gemaakt worden tussen cannabis en andere illegale drugs. Via een KB zal dat onderscheid verduidelijkt worden. Voorts zal het verbod op het gebruik van illegale drugs in groep uit de wet geschrapt worden.

Voor cannabis gelden volgende principes:

- Als je als meerderjarige cannabis voor eigen gebruik bezit, word je niet langer vervolgd. Er wordt geen procesverbaal (PV) meer opgemaakt en de cannabis wordt niet in beslag genomen. De politie zal de feiten wel anoniem registreren. Ook het kweken van cannabis voor eigen gebruik zal niet meer vervolgd worden.
- Bij problematisch cannabisgebruik (gebruik dat je niet meer in de hand hebt) of gebruik dat voor maatschappelijke overlast zorgt (bijvoorbeeld in het bijzijn van minderjarigen), zal er wel nog worden ingegrepen en een PV opgesteld worden. De procureur verwijst je door naar een justitiële casemanager die verder doorverwijst naar de hulpverlening voor therapeutisch advies.

- Het invoeren, vervaardigen, vervoeren en bezitten van een hoeveelheid cannabis die niet bestemd is voor eigen gebruik blijft strafbaar.
- Bij problematisch druggebruik zullen ouders steeds betrokken worden bij de hulpverlening.
- Als je minderjarig bent, val je onder het jeugdbeschermingsrecht en verandert er juridisch gezien niets: cannabis blijft verboden.

Op de keper beschouwd blijft cannabis zelfs na uitvoering van die plannen een illegaal product. Het gaat dus zeer zeker niet om een legalisering van cannabis, eerder om een decriminalisering.

Voor andere illegale drugs verandert de wet niet. Toch zal er ook op dat vlak een aantal dingen veranderen. De belangrijkste principes zijn:

- Bij beperkt bezit voor eigen gebruik (of occasioneel gebruik zonder aanwijzing of vermoeden van problematisch gebruik) van andere illegale drugs dan cannabis wordt steeds een gewoon PV opgemaakt. De procureur maakt een keuze tussen waarschuwing of minnelijke schikking.
- Zijn er aanwijzingen van problematisch gebruik, dan verwijst de procureur je naar de justitiële casemanager, die op zijn beurt doorverwijst naar de hulpverlening voor therapeutisch advies.
- Bij overlast of risicosituaties beslist de procureur over welke maatregel genomen wordt, afhankelijk van de ernst van de situatie.

Stand van zaken op dit moment *

Op dit moment *(januari 2002)* gaat het nog om een plan. De nieuwe wetgeving zal pas van kracht worden na de goedkeuring door het parlement en nadat het KB gepubliceerd is. Ook moet er een nieuwe omzendbrief naar de parketten gestuurd worden. Wanneer dat zal gebeuren, is onduidelijk. Tot zolang blijft de omzendbrief van juni 1998 van de minister van Justitie van kracht. Die bepaalt dat het gebruik, verhandelen en kweken van cannabis verboden is, net als het geven van gelegenheid tot gebruik. Cannabisbezit blijft strafbaar, maar het bezit van drugs voor eigen gebruik (een kleine hoeveelheid cannabis, heroïne, enzovoort) heeft een 'lage vervolgingsprioriteit'. Het parket maakt in die gevallen in principe minder werk van de vervolging. Tegelijk zegt de omzendbrief dat het bezit van grote hoeveelheden (niet meer enkel voor eigen gebruik bestemd) en de echte drughandel strenger moeten aangepakt worden.
De politie blijft dus haar werk doen, net als voorheen. Als je betrapt wordt met een kleine hoeveelheid drugs (voor eigen gebruik), wordt een PV opgesteld en naar het parket gestuurd. Het is op het parket dat men de omzendbrief van juni 1998 eventueel kan toepassen en het PV kan seponeren of therapeutisch advies of strafbemiddeling voorstellen.
In de praktijk blijft op dit moment een aantal zaken in verband met die 'lage vervolgingsprioriteit' onduidelijk. Er blijken ook nogal wat verschillen in toepassing te bestaan tussen de parketten in de verschillende delen van het land: soms wordt toch de normale procedure gevolgd.

*** Wie een actuele stand van zaken over de cannabiswetgeving wil, neemt best contact op met de DrugLijn (078-15 10 20) of surft naar www.vad.be.**

INFOFICHE 4: Experimenteren bij adolescenten

De adolescentie is een afzonderlijke levensperiode waarin de jongere voor twee ontwikkelingstaken staat. Hij moet proberen los te komen van de ouders en een persoonlijke levensstijl ontwikkelen én een plaats vinden in de samenleving.

Het is belangrijk dat de jongere kansen krijgt om deze *eigen identiteit* uit te bouwen. De jongere moet zich eerst thuisvoelen in zijn eigen leefwereld vooraleer de wereld van de volwassenen binnen te stappen.

Ook in het contact met anderen ontwikkelt de jongere een eigen levensstijl. De jongere heeft behoefte aan *zelfstandigheid*, probeert nieuwe *keuzes* te maken en *experimenteert* naar hartelust met muziek, kledij en relaties met anderen.

Binnen de eigen, afgebakende wereld gaat de jongere zich ook identificeren met *leeftijdgenoten*. Samenhorigheid en vriendschap zijn centrale waarden in de leefwereld van de jongere. Het groepsleven krijgt een eigen belevingswaarde, met een levensstijl waarbij waarden en normen vaak een ander accent krijgen dan wat in de volwassenenwereld van de jeugd wordt verwacht. Normen en waarden van het gezin en de volwassenenwereld verliezen hun greep op de jongere en die van leeftijdgenoten komen in de plaats.

Sommige jongeren *experimenteren ook met drugs*. Drugs die in onze cultuur illegaal zijn, oefenen op sommige jongeren een heel aparte aantrekkingskracht uit. Het illegale karakter, de onderlinge verbondenheid door het clandestiene gebruik in groep, maken deze drugs aantrekkelijk.

Bij een eerste kennismaking speelt het genotsaspect nauwelijks een rol. Integendeel, vaak verzet het lichaam zich tegen deze vreemde stoffen.

Aangezien experimenteren en uitproberen kenmerkend zijn voor de jeugdfase, worden jongeren deels terecht als een *risicogroep* beschouwd voor drugmisbruik. In onze maatschappij wordt de druggebruikende jongere echter te zeer geassocieerd met de verslaafde, delinquente jongere die zijn hele leven organiseert rond het kopen, verkopen en misbruiken van illegale drugs.

Bij heel wat jongeren gaat het niet om probleemgedrag. Zij houden het bij experimenteren of gebruiken gedurende een bepaalde periode. Experimenteel druggebruik kan je dan beschouwen als *"normaal afwijkend adolescentengedrag"*. Wat niet betekent dat het door de beugel kan, maar wel dat je als ouder kan proberen er op dezelfde manier mee om te gaan als met andere vormen van niet-tolereerbaar adolescentengedrag, zoals te veel en te laat uitgaan, kamer nooit opruimen, studies verwaarlozen.

INFOFICHE 5: Motieven van jongeren voor druggebruik

De reden waarom jongeren drugs gebruiken is *niet eenduidig* aan te geven. Heel wat factoren spelen daarin een rol.

Deze factoren kunnen ingedeeld worden in factoren die te maken hebben met de persoon, het product en de omgeving (zie infofiche 2).

Een aantal *motieven* die jongeren *zelf* aangeven voor hun druggebruik zijn de volgende (Leerlingenbevraging VAD, 2001):

- Uit nieuwsgierigheid
- Voor de kick
- Om zich goed te voelen
- Om zich te ontspannen
- Voor het specifieke effect
- Omdat ze er zin in hebben

De meesten vinden niet dat ze dit doen omdat ze onder druk staan van hun vrienden. Jongeren kiezen hun vriendengroep zelf.

Niet elk van deze motieven vormt een even grote *risicofactor.* Wanneer jongeren geen oplossingen zoeken voor moeilijkheden, maar in plaats daarvan drugs gebruiken om problemen (tijdelijk) te ontvluchten, dan is het risico dat gebruik misbruik wordt groter.

INFOFICHE 6: Signalen van druggebruik

Druggebruik is niet altijd zomaar zichtbaar, vooral niet wanneer kleine hoeveelheden worden gebruikt of maar af en toe wordt gebruikt.

Bovendien is tienergedrag niet altijd zo voorspelbaar. Niet elk "bizar" voorval hoeft te wijzen op druggebruik: het is ook mogelijk dat de jongere het lastig heeft op school, liefdesverdriet of een of andere bui heeft.

Vroegtijdig signalen herkennen heeft niet als doel op zoek te gaan naar bewijzen van druggebruik. De bedoeling is wel dat je als ouder het onderwerp *bespreekbaar* maakt en zicht krijgt op experimenteel gebruik en misbruik. Natuurlijk is een goede *vertrouwensrelatie* tussen ouder en jongere het beste uitgangspunt. Op die manier is er meer kans dat de jongere zelf met een eventueel probleem voor de dag komt.

Naast individuele signalen kan *groepsgedrag* zeker zo informatief zijn: bijvoorbeeld een andere vriendenkring met andere interesses. Het is als ouder goed alert te zijn voor signalen uit verschillende hoeken. Wanneer je een vermoeden hebt, kan je dat best in een rustige sfeer uiten tegenover de jongere. Op die manier geef je hem de kans om erover te praten. Naargelang de reactie kan je verdere stappen ondernemen.

Belangrijke *wijzigingen in houding en gedrag* zeggen vaak het meest. Zilverpapier, opiumwierook of een T-shirt met een cannabisblad zetten ouders soms nodeloos op het verkeerde been.

Een aantal mogelijke signalen van druggebruik zijn:

- Sociaal gedrag: anders omgaan met geld, veranderd slaapgedrag, nieuwe vrienden, andere hobby's, onverklaarbare stemmingswisselingen en geheimdoenerij.
- Leergedrag: minder concentratie, wisselende interesses en prestaties.
- Organisatie: verschil in stiptheid, vergeetachtigheid en financiële problemen.
- Uiterlijk: andere kleren, specifieke geur van kledij (bijvoorbeeld tabak, cannabis).
- Fysieke conditie: vermoeidheid, gewichtsverlies en veranderde lichaamsverzorging.

INFOFICHE 7: Risico's van druggebruik

Heel wat jongeren proberen alcohol voor de eerste keer in het gezin. Het eerste gebruik van illegale drugs gebeurt meestal samen met vrienden. Weinig jongeren genieten van het eerste glas bier, de eerste sigaret of de eerste joint. Vooral andere motieven spelen mee: stoer doen, nieuwsgierigheid of verveling.
Dit gebruik geeft zelden aanleiding tot lichamelijke of financiële problemen. Toch kan ook eenmalig excessief gebruik gevaarlijk zijn; bijvoorbeeld cannabis of XTC gebruiken of te veel alcohol drinken en in de auto stappen.
Psychosociale problemen kunnen ook voorkomen. Wanneer bijvoorbeeld vrienden of familie zeer negatief staan tegenover iedere vorm van middelengebruik kan een joint of eens wat te veel drinken moeilijkheden meebrengen.
Bij het gebruik van illegale producten kan je je ook juridische problemen op de hals halen, al is de kans dat je wordt betrapt natuurlijk kleiner bij eenmalig gebruik dan wanneer je regelmatig gebruikt.

Van drugs kan je lichamelijk maar ook geestelijk afhankelijk worden. Niet alle producten maken de gebruiker even snel afhankelijk: amfetamines maken je bijvoorbeeld sneller geestelijk afhankelijk dan cannabis.
Psychische afhankelijkheid komt erop neer dat de gebruiker zo erg gesteld is geraakt op het effect dat hij zich gespannen en ongelukkig voelt wanneer hij niet heeft gebruikt: wanneer je bijvoorbeeld altijd een XTC-tablet neemt voor je uitgaat, kan je je geremd voelen zonder.
Fysieke afhankelijkheid betekent dat bij regelmatig gebruik het lichaam van de gebruiker er zo op ingesteld raakt dat hij zich ziek voelt wanneer hij de drug niet meer gebruikt: als je bijvoorbeeld overmatig alcohol gebruikt en ermee stopt, voel je je misselijk en zweterig.
Iemand die geestelijk afhankelijk is, is niet noodzakelijk lichamelijk afhankelijk. Omgekeerd wel.
Aan deze *gezondheidsproblemen, zowel lichamelijk als geestelijk*, wordt meestal eerst gedacht.

Druggebruik kan echter ook *sociale problemen* met zich meebrengen: conflicten in het gezin, op school of het werk, in de jeugdbeweging of het jeugdhuis of ook isolement, wanneer het gebruik belangrijker wordt dan contact met anderen.

Financiële problemen kunnen ook: wanneer jongeren niet voldoende zakgeld hebben om sigaretten te kopen of op café te gaan, jongeren die beginnen te stelen en op die manier in de criminaliteit terechtkomen.

Bij illegale middelen loop je risico op *juridische problemen.* Je overtreedt de wet als je deze producten gebruikt.

Druggebruik beïnvloedt vaak de reactiesnelheid, de aandacht en de controle gedurende meerdere uren. Dit betekent dat druggebruik risico's inhoudt in bepaalde situaties.
In de eerste plaats in het verkeer: autorijden, met de fiets of de brommer rijden, de weg oversteken. Op het werk of op school: concentratiemoeilijkheden of beslissingen nemen.
Ook bij ontspanning: agressief zijn of vandalenstreken uithalen onder invloed van alcohol.

Het is niet mogelijk om een grens te trekken tussen veilig en gevaarlijk druggebruik, omdat de omstandigheden en de persoon van de gebruiker mee bepalend zijn.

INFOFICHE 8: Ouders als rolmodel

Alcohol- en ander druggebruik illustreert de invloed van ouders op het gedrag van jongeren. Er bestaat een *verband* tussen het druggebruik van ouders en dat van hun kinderen. Uiteraard spelen individuele kenmerken van de jongeren ook een rol bij gebruik (zie infofiche 2).

Van kindsbeen af observeren jongeren het gedrag van hun ouders voor wat gebruik van alcohol, tabak, medicatie of andere drugs betreft. De houding van ouders tegenover deze middelen bepaalt in grote mate de manier waarop kinderen hier tegenaan kijken. Voor kinderen is de thuisnorm de norm zonder meer. Ook bij het omgaan met genotsmiddelen hebben ouders een *voorbeeldfunctie*.

Kinderen opvoeden betekent permanent waarden en normen doorgeven, bijvoorbeeld hoe belangrijk is gezondheid, hoe ga je om met genieten? Voor de adolescentie nemen jongeren de *algemene levensstijl* van hun ouders gewoon over.

Verder zijn ouders altijd *betrokken partij*. Zij worden gevraagd stelling te nemen tegenover het druggebruik van zoon of dochter. Vaak denken ouders en jongeren hier anders over. Soms hanteren ouders verschillende normen voor hun eigen manier van omgaan met alcohol en andere drugs dan voor het druggebruik van jongeren. Het is goed om zich daarvan bewust te zijn, want juist deze *dubbele moraal* staat het gesprek of de discussie met jongeren wel eens in de weg.

Toch zijn het zeker niet alleen ouderlijke en gezinsfactoren die een rol spelen. Ook de *"peers" (leeftijdgenoten)* of andere jongeren uit de directe omgeving van de adolescent hebben impact. Beginnend gebruik van cannabis kan zelfs grotendeels worden opgevat als een "peer group" fenomeen. De rol van gezinsfactoren neemt dan weer in belang toe naarmate het druggebruik ernstiger wordt. Adolescenten die zich dicht bij hun ouders voelen staan, lopen ook minder kans om de overstap te maken naar zwaardere illegale drugs.

Een *opvoedingsstijl* die het midden houdt tussen de twee extreme vormen waar alles mag of niks mag, biedt de meeste kans op een gunstig gezinsklimaat. Als er grenzen zijn, voelt de jongere zich veilig en verkleint het risico op drugmisbruik.

INFOFICHE 9: Een goede relatie als basis

Om probleemgedrag aan te pakken is het belangrijk dat de relatie met je kind goed zit. Vertrekken vanuit een slechte relatie met je kind maakt het oplossen van het probleem vaak onmogelijk.

Aan een goede relatie werken is een voortdurend aandachtspunt en start je niet als er zich problemen voordoen. Het is een basisvoorwaarde om gedragsproblemen op een goede manier te kunnen aanpakken.

Communicatie

Communicatie tussen ouders en jongeren vormt een van de belangrijkste onderdelen van een goede relatie.

Luisteren lijkt op het eerste zicht makkelijk, maar is ontzettend moeilijk. Je denkt veel sneller dan je praat. Dit betekent dat als de jongere zijn verhaal vertelt je ondertussen veel meer en vlugger denkt. Dikwijls ben je dan bezig met je eigen emoties, angsten en bekommernissen en gaat er veel verloren van het verhaal van de jongere. Dit gevaar is des te groter naarmate je je in een situatie bevindt waarin je sterk geëmotioneerd bent, bijvoorbeeld als je net ontdekt hebt dat zoon of dochter drugs gebruikt, of als de afspraak om op tijd thuis te komen genegeerd werd.

Een *goed gesprek* stel je dan ook beter uit tot je je eigen emoties eventjes opzij kan schuiven om over het probleemgedrag op zich te kunnen praten. Zelf zwijgen kan de jongere de kans geven om zijn verhaal te doen en stil te staan bij eigen ervaringen. Hierbij kan je korte verbale reacties geven die uitnodigen tot verder praten, bijvoorbeeld "vertel eens verder", "dat is interessant", "nee toch", "mm", "juist", "ja"... Vaak worden gevoelens niet op een directe manier verteld maar verpakt. Wat de jongere zegt moet je dus vaak niet te letterlijk opvatten. Belangrijk is hier dat je als ouder zelf onder woorden brengt wat de jongere bedoelt (vertalen). Tracht zo goed mogelijk te begrijpen wat de ander zegt, wat zijn bedoeling is.

"Waarom" vragen kan je best vermijden. Deze vragen houden vaak een beschuldiging in of vragen naar oorzaken, redenen waarvan men zich niet altijd bewust is: "waarom heb je dat toch gedaan?" Beter zijn "hoe" vragen: "hoe kwam het dat je te laat was?", "waardoor kwam je te laat?"

Een antwoord op de vraag wat een geschikt moment is voor een goed gesprek kunnen we niet geven. Dat is immers voor iedereen verschillend. Een goed gesprek hoeft ook niet op een vastgelegd moment te gebeuren. Het kan spontaan groeien tijdens een uitstapje, aan tafel. Dankbare aangrijpingspunten zijn vaak TV-programma's of voorvallen op school of in de kennissenkring.

Respect
Jongeren respecteren, hen in hun waarde laten is een belangrijke voorwaarde opdat zij je als ouder ook zouden respecteren. Respect tonen betekent niet dat je alle gedrag zomaar aanvaardt. Respect tonen gaat samen met consequent grenzen stellen: wat aanvaard je en wat niet. Jongeren kunnen het niet met je eens zijn, boos zijn, maar de manier waarop zij dit uiten moet met respect gebeuren: je uitschelden, allerlei verwijten naar het hoofd gooien, kan niet. Het is dan ook belangrijk daar onmiddellijk op te reageren. Uiteraard vervullen ouders hier ook een voorbeeldfunctie.

Aandacht voor goed gedrag
Respect hebben betekent dat je ook aandacht hebt voor goed gedrag. Bij gedrag dat fout gaat wordt meestal voldoende commentaar gegeven. Dingen die goed gaan worden als normaal beschouwd.
Als je wil dat goed gedrag herhaald wordt, moet je dit ook benoemen en af en toe in de verf zetten. Bij kleine kinderen gebeurt dit vaak, maar bij adolescenten wordt het wel eens achterwege gelaten.
Probeer dit zo spontaan mogelijk te doen. Moedig concreet gedrag aan (wat precies gaat goed?) en blijf dit ook doen. Dit hoeft niet steeds met woorden, maar kan ook non-verbaal, bijvoorbeeld met een schouderklopje.
Gedrag waar positieve aandacht op volgt zal vaker voorkomen. Dit helpt ook om een positief zelfwaardegevoel te ontwikkelen, wat een belangrijk preventief middel is om drugmisbruik te voorkomen. Jongeren met een goed zelfbeeld staan steviger in hun schoenen om verantwoordelijkheid te nemen, nieuwe uitdagingen aan te durven, evenwichtige relaties aan te gaan met anderen, weerstand te bieden aan groepsdruk en met frustraties om te gaan.

"Ik-boodschappen"
Wanneer jongeren regels overtreden of dingen doen die voor ouders een probleem vormen moeten ouders reageren.
Een methodiek die toelaat onmiddellijk te reageren op een niet-bedreigende of aanvallende manier en die de jongere informatie geeft over het effect van zijn gedrag is de "ik-boodschap".

Een ik-boodschap bestaat uit drie onderdelen:

1. De feiten = wat objectief gebeurde.
Dit is door iedereen te controleren. Dit gedrag beschrijf je zo neutraal mogelijk.
Bijvoorbeeld: *Je had beloofd om om twee uur thuis te zijn en het is nu vier uur.*

2. Je gevoelens = emoties die jij hebt bij wat er gebeurt.
Soms zijn die niet belangrijk, maar op andere momenten zijn ze zo hevig dat ze je gedrag bepalen. Aangezien deze gevoelens een rol spelen, kan je ze best benoemen. Je doet dat in de ik-vorm.
Bijvoorbeeld: *Ik was heel erg ongerust en heb me dan ook heel erg kwaad gemaakt.*

3. Het effect van het gedrag voor jou, de concrete gevolgen.
Bijvoorbeeld: *Ik heb dan ook geen oog dichtgedaan.*

Deze manier van communiceren heeft een aantal voordelen:

- Je keurt het gedrag af en niet de persoon: niet "Je bent een grote egoïst" of "Je denkt nooit eens aan iemand anders".
- Roept minder weerstand en rebellie op: als je iemand eerlijk zegt welke uitwerking zijn gedrag op jou heeft, is dat voor de jongere minder bedreigend dan wanneer je doet alsof de fout bij hem ligt.
- Legt de verantwoordelijkheid voor het veranderen van het gedrag bij de andere: je doet een beroep op de andere zonder hem voor te schrijven wat moet. Ik-boodschappen zijn eerlijk: zo leer je de jongere ook ik-boodschappen geven als hij iets kwijt wil.
- De kans op ruzie vermindert. Ik-boodschappen zijn geen tovermiddelen want het is niet leuk als iemand je zegt dat je gedrag voor hem een probleem is. Niettemin stel je je minder bedreigend op als je vertelt wat je voelt dan wanneer je de jongere ervan beschuldigt dat hij de oorzaak is van dat gevoel. Jongeren zijn vaak heel gevoelig voor een beschuldigende toon en reageren daarop met veel weerstand. Zij kunnen beter omgaan met objectieve gegevens. Bijvoorbeeld "Je gaat naar discotheek X. Ik heb gehoord dat ze daar drugs gebruiken. Ik ben bang dat je dat ook zou gaan proberen. Als je naar die discotheek gaat ben ik enorm ongerust, doe ik geen oog dicht en blijf ik op om te zien of alles OK is als je thuiskomt".

Onderhandelen en afspraken maken

Toezicht, structuur en regels zijn belangrijk voor de jongere. Naarmate het kind onafhankelijker wordt, gaat het steeds meer regels in vraag stellen. Sommige regels blijven, andere evolueren naar afspraken.
Regels stel je vast als ouder, afspraken maak je in overleg met de adolescent. Op die manier krijgt de adolescent meer en meer verantwoordelijkheid en leert hij met die verantwoordelijkheid omgaan, bijvoorbeeld besteding van zakgeld, aankoop van kleren, uur van slapen gaan, studeermomenten.
Over afspraken kan onderhandeld worden, dit geeft meer kans op succes. Onderhandelen houdt in dat ook rekening gehouden wordt met de wensen van de adolescent. Daarin zit dan ook een grotere kans dat de adolescent zich eraan houdt.

Hoe kan je onderhandelen?

- Eerst vaststellen wat het probleem is. Dit betekent in eerste instantie goed luisteren naar wat de jongere zegt en niet onmiddellijk zelf een oplossing of advies naar voor brengen. Probeer voor jezelf ook duidelijk en concreet te formuleren wat het probleem is.
- Verzamel zoveel mogelijk oplossingen.
- Kies samen met de jongere een oplossing uit die voor beiden aanvaardbaar is.
- Maak daarover concrete en uitvoerbare afspraken.
- Als de oplossing na enige tijd niet blijkt te werken, is het noodzakelijk er nogmaals over te praten.
- Bij het afspraken maken moeten ook de consequenties van het zich niet houden aan de afspraken vastgelegd worden.

Dit heet ook de *"geen verlies" of "win-win" methode*. Elke partij heeft het gevoel dat er met zijn wensen rekening gehouden wordt. Als je daarentegen als ouder een oplossing afdwingt, kan dit leiden tot gezichtsverlies bij de adolescent. Dit houdt het risico in dat bij elk toekomstig conflict er opnieuw een machtsstrijd gevoerd wordt waarbij het belangrijker is niet te verliezen dan tot een bevredigende oplossing te komen.

Over het gebruiken van drugs zijn de regels vaak duidelijk: geen drugs gebruiken.
Toch is het ook hier belangrijk te luisteren naar de mening van de jongere en respect hiervoor te tonen. Op die manier krijg je ook duidelijker zicht op hoe de jongere en zijn omgeving (vrienden, school) staan tegenover drugs en hoe ze ermee omgaan. Als er zich dan problemen voordoen is de kans groter dat je er als ouder vlugger weet van hebt en dan ook vlugger kunt reageren.

Toezicht houden
In dit kader is het belangrijk dat je als ouder "toezicht" houdt. Weten met wie je adolescent omgaat, waar hij naartoe gaat, hoe laat hij thuiskomt, of hij zich aan de afspraken houdt, ... Toezicht houden is iets helemaal anders dan controle uitoefenen of de adolescent het gevoel geven dat hij gecontroleerd wordt. Toezicht is een uiting van interesse, van het "zorgen voor" vanwege de ouders. Dit geeft uiteindelijk een veilig gevoel aan de adolescent.

INFOFICHE 10: Grenzen stellen

Zowel een opvoedingspatroon waar alles mag als een waar niks mag vormt een risico op problematisch gebruik van genotsmiddelen.

Ouders reageren tegenwoordig met meer en meer onzekerheid op jongeren en durven nog amper grenzen stellen. Hierdoor geven ze jongeren minder voorschriften en laten ze hen daardoor vaak in de steek. Van jongeren wordt teveel geëist als ze zonder grenzen en volledig op eigen verantwoordelijkheid hun weg moeten vinden.

Het begrip "grens" wordt vaak ten onrechte op een negatieve manier in verband gebracht met straf, zedenpreek en altijd "nee" zeggen.

Toch kunnen jongeren zonder grenzen hun zelfstandigheid, eigenwaarde en gevoel van emotionele en sociale verbondenheid niet ontplooien. Grenzen zijn een onderdeel van het fundament waarop relaties tussen ouders en jongeren worden gebouwd. *Een grens is helemaal iets anders dan een verbod.* Verboden leiden tot een machtsstrijd en stiekem gedoe. Bij grenzen stellen gaat het niet om het recht van de sterkste maar om *ondersteunen en stimuleren.* Een jongere die wordt gerespecteerd zal zelf ook respect opbrengen.

Deze grenzen zijn persoonlijk. *Eigen waarden en normen* van de ouders en ook de eigenheid van de jongere bepalen wat kan en wat niet. Als je weet dat je zoon of dochter zich verantwoordelijk gedraagt en bijvoorbeeld nooit meerijdt met iemand die te veel op heeft, dan kan je elkaar vertrouwen en nu en dan wat meer toelaten.

Jongeren zoeken soms extreme situaties op om zichzelf en hun grenzen te verkennen. Jongeren proberen die ook te verleggen. Misselijk zijn na het roken van cannabis of systematisch te laat thuiskomen en te weinig slapen zijn hier voorbeelden van. Vaak gaat achter deze grensoverschrijdingen een wens naar standvastigheid schuil. Bij een "laissez faire" of "losse teugel" opvoedingsstijl komen jongeren dan niet aan hun trekken. Ze krijgen onvoldoende bescherming en voelen zich alleen gelaten.

Moeilijkheden bij het stellen van grenzen zijn normaal en geen tekenen van opvoedkundige onbekwaamheid. Dit verloopt nooit zonder fouten, conflicten en onzekerheden. Adolescenten willen motieven horen en verlangen dat er met hun standpunten rekening gehouden wordt. Grenzen moeten ook voortdurend worden bijgesteld. De vraag wat je als ouder moet verbieden en waar je vrijheid kan geven is nooit definitief beantwoord.

Duidelijke afspraken over middelengebruik maak je *op voorhand*, niet op het moment dat er zich een probleemsituatie voordoet. Dan komt het erop aan dat zowel ouder als jongere zich aan de afspraak houden. Jongeren moeten ook de *consequenties* van de overtreding van een regel kunnen inschatten. Dat maakt de kans op overtredingen in de toekomst kleiner.

INFOFICHE 11: Een drugbeleid op school

Bij een drugbeleid op school zijn heel wat *partijen* betrokken: naast leerlingen en ouders ook directie, leerkrachten, vertrouwens- of groene leerkrachten, graadcoördinatoren, opvoedkundig personeel, niet-onderwijzend personeel, het Centrum voor Leerlingen-begeleiding (CLB) en eventueel externe hulpverlening.
De inhoud van een drugbeleid op school rust op drie pijlers: het uitwerken van een plan, opvoeding en interventie. Leerlingen en hun ouders spelen een belangrijke rol bij elk van de drie.

Plan

Een plan moet duidelijk de *grenzen* aangeven van wat wel en niet kan met betrekking tot drugs op school. Dan gaat het niet alleen over illegale drugs, maar ook over alcohol, tabak en medicatie: wordt er bijvoorbeeld bier geschonken op het schoolfeest, is de leraarskamer rookvrij?
In dit plan moet ook worden aangegeven welke de *gevolgen* zijn wanneer deze grenzen worden overschreden: bijvoorbeeld wat gebeurt er met een leraar die in "beschonken" toestand voor de klas staat, wat wanneer een leerling wordt betrapt met cannabis in zijn pennenzak?
Een duidelijk uitgesproken plan (dat eventueel in het schoolreglement kan worden opgenomen) heeft als voordeel dat de regels en afspraken door iedereen gekend zijn. Het schoolpersoneel kan bij een probleemgeval onmiddellijk op een *eenduidige manier* reageren.
Als ouder kan je best op de hoogte zijn van het schoolreglement. Zo weet je ook of er al dan niet iets rond middelengebruik is voorzien. Het is ook interessant om hier eens over te praten met andere ouders, met leerkrachten en natuurlijk met de jongere zelf.

Opvoeding

Daarnaast is er ook *vorming* nodig. De preventie voor leerlingen kan geïntegreerd worden in een *globaal programma* van gezondheidsvoorlichting en -opvoeding of in een *specifiek programma* worden aangeboden, bijvoorbeeld een project rond respect voor je lichaam, een anti-tabakscampagne uitwerken met de klas. Leerkrachten kunnen er een dag over organiseren en voor de ouders kan een infoavond worden ingericht.
Ook het algemene *schoolklimaat en de kans om zich goed te voelen op school* is van groot belang in de preventie van druggebruik: de sfeer op school, de verantwoordelijkheden die leerlingen kunnen nemen, de openheid en de verhoudingen tussen leerlingen en leerkrachten.

Interventie

Druggebruik bij jongeren komt zeker niet alleen voor bij probleemjongeren. Het is wel zo dat leerlingen die op school met drugs experimenteren of onder invloed zijn problemen krijgen, juist omdat ze de regels van de school hebben overtreden. De pijler *interventie* vraagt, naast het sanctioneren, aandacht voor (professionele) begeleiding van de leerling. De achterliggende motivaties en problemen van de jongeren vormen hier het aanknopingspunt.
De leerkracht kan zelf proberen dit probleem op te lossen of beroep doen op een vertrouwensleerkracht.
Het CLB kan worden ingeschakeld of de school kan doorverwijzen naar externe hulpverlening. Liefst *blijft de school de leerlingen ook dan opvolgen.* Ook hier vormt het betrekken van de ouders een belangrijk aandachtspunt.

INFOFICHE 12: Mogelijkheden van de hulpverlening

Het efficiënt doorverwijzen van jongeren en volwassenen met alcohol- of andere drugproblemen is een belangrijke schakel in het proces van een succesvolle opvang.

Er bestaat een *brede waaier* van hulpverleningsmogelijkheden die sterk verschillen. Welke de meest geschikte is, hangt af van de ernst en de specifieke vereisten van het probleem. Het blijft een *heel individuele keuze*.

In de eerste plaats is er de *directe omgeving*, die een zeer belangrijke functie vervult, want zij vangen vaak de eerste signalen op. Vaak is hun ondersteuning op zich al voldoende, zoniet kunnen zij motiveren om meer deskundige hulp te zoeken.
In het geval van jongeren die een probleem hebben met drugs, gaat het hier in de eerste plaats om familie en vrienden, maar ook om leerkrachten of mensen uit de jeugdbeweging of het jeugdhuis. Een vertrouwenspersoon buiten het gezin met wie de jongere eens kan gaan praten kan ook nuttig zijn.

Ten tweede is er de *niet-gespecialiseerde hulpverlening (eerste lijn)*. De drempel is laag en de jongere kan er, eventueel samen met zijn ouders, terecht voor informatie en advies. Een huisarts of jongerenadviescentrum (JAC, deelwerking van een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk) kan helpen om je verder te oriënteren. Zo ook het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB).

De *gespecialiseerde drughulpverlening (tweede en derde lijn)* ten slotte, werkt vooral op doorverwijzing. Dit kan zowel ambulant als met een deeltijdse of volledige opname. Voor informatie en doorverwijsadressen kan je altijd terecht bij de DrugLijn. Het groene nummer is bereikbaar in de week van 12 tot 21u en op zaterdag van 15 tot 21u: 078-15 10 20.

INFOFICHE 13: Wat gebeurt er als je de wet overtreedt?[1]

Procesverbaal en eventuele aanhouding

Als je met drugs betrapt wordt, moet de politie, zoals bij elk misdrijf, een procesverbaal (PV) opstellen. Het PV beschrijft wat er werd vastgesteld. Tegelijk zal de politie je vragen een verklaring af te leggen. Men zal je meestal ook fouilleren en eventueel een huiszoeking met toestemming uitvoeren. Eventueel gevonden drugs worden in beslag genomen. Het PV wordt nadien doorgestuurd naar het parket.

Als de politie je niet meteen vrijlaat (het gaat dan waarschijnlijk om zwaardere feiten), zal ze onmiddellijk het parket contacteren. Op het parket zal de substituut van dienst beslissen om:

- je toch vrij te laten en eventueel aan de politie bijkomende onderzoeksopdrachten te geven: de substituut laat bijvoorbeeld beslag leggen op de auto waarmee de drugs vervoerd werden of op geld dat werd verdiend met drughandel.
- je 'ter beschikking te stellen'. In dat geval moet de onderzoeksrechter binnen 24 uur na je aanhouding door de politie beslissen of je aangehouden blijft. Zo niet kom je na die 24 uur terug vrij.

Nadat de politie en het parket het onderzoek hebben afgerond, wordt beslist of je al dan niet vervolgd wordt.

Fouillering

De wet zegt duidelijk wat wel en wat niet mag bij fouillering. Er zijn verschillende soorten fouillering. De volgende komen het vaakst voor:

- *De veiligheidsfouillering:* een oppervlakkige en vluchtige betasting van lichaam en kleding en controle van de bagage. Zo'n fouillering kan:
  - als er bij een identiteitscontrole aanwijzingen zijn dat je een wapen of een ander gevaarlijk voorwerp op zak hebt;
  - als er gevaar is voor de openbare orde (bijvoorbeeld bij een voetbalwedstrijd, een festival of in een rechtszaal);
  - als je aangehouden wordt.

  Bij een veiligheidsfouillering mag je niet langer dan een uur opgehouden worden.
- De meer grondige *gerechtelijke fouillering.* Dit kan als je gerechtelijk bent aangehouden of als je bewijsmateriaal van een misdrijf op zak zou kunnen hebben.
- *De fouillering op het lichaam.* Dat kan enkel als je in de cel wordt opgesloten. De bedoeling is voorwerpen of stoffen te zoeken die gevaarlijk zijn voor jezelf, voor anderen of die je zouden kunnen helpen bij een ontsnapping.

[1] Deze informatie is gebaseerd op de brochure 'Drugs en de wet: de grote vraagtekens' die je kan bestellen bij VAD, bestelcode DLF05, kostprijs 0,37 Euro + verzendingskosten.

Huiszoeking

De huiszoeking met toestemming
Dat betekent dat je als huurder of eigenaar van de woning de schriftelijke toestemming geeft aan de politiedienst om je woning te betreden. Pas nadat je die toestemming hebt ondertekend, kan de politie met de eigenlijke huiszoeking beginnen. Vanaf dat ogenblik kan men je woning doorzoeken en alles wat als bewijsmateriaal kan dienen, in beslag nemen.
Aangezien je zelf de toestemming geeft, kan zo'n huiszoeking dag en nacht gebeuren.
Hoewel je het recht hebt om de huiszoeking te weigeren, zal dat in de praktijk niet echt goed overkomen. Het kan de politie de indruk geven dat je iets te verbergen hebt. In dat geval zal ze proberen zo snel mogelijk een huiszoeking met een bevel van de onderzoeksrechter uit te voeren.

De huiszoeking op bevel van de onderzoeksrechter
Zo'n bevel betekent dat, ondanks je eventuele verzet als huurder of eigenaar, de huiszoeking toch mag plaatsvinden. Als er niemand thuis is, mag de politie een slotenmaker oproepen. Een huiszoeking op bevel kan enkel tussen 5 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds. Bij een huiszoeking op bevel kan de politie enkel zaken in beslag nemen die verband houden met het misdrijf waarvoor het bevel werd afgeleverd. Bijvoorbeeld: de onderzoeksrechter geeft een huiszoekingsbevel voor inbreuken op de drugwetgeving. De politie mag dan enkel zaken opsporen die daarmee te maken hebben. Ze mag bijvoorbeeld niet op zoek gaan naar gestolen voorwerpen. Als de politie tijdens de huiszoeking bij toeval gestolen voorwerpen zou vinden, dan moet ze daarvan een nieuw procesverbaal opmaken.

De huiszoeking op grond van artikel 7 van de drugwet
Dit artikel bepaalt dat de politie te allen tijde (dus ook 's nachts) zonder toestemming van de bewoner mag binnengaan in plaatsen waarvan ze ernstige vermoedens heeft dat er drugs opgeslagen liggen of in groep drugs gebruikt worden. Dit artikel geldt niet voor individueel gebruik. Vooraleer de politie zich op artikel 7 beroept, zal ze al heel wat informatie hebben verzameld door verklaringen van personen en door de plaats of de woning in de gaten te houden.

Mag de politie een bloedstaal of urinestaal vragen?

<u>Opgelet</u>: op dit vlak verschilt de algemene drugwetgeving van de verkeerswet![2]
Het nemen van een urinestaal is in het kader van de drugwetgeving *niet wettelijk geregeld* en komt ook niet zoveel voor. Indien men een urinestaal wil nemen kan dit enkel mits voorafgaandelijke en schriftelijke toestemming.
Urinestalen worden bijvoorbeeld wel eens genomen bij controles in dancings. De politie zal je dan op voorhand een schriftelijke toestemming laten ondertekenen. In principe kan je de urinetest weigeren, maar in realiteit kan dat natuurlijk overkomen alsof je iets te verbergen hebt.
Een positief urinestaal is enkel een bewijs dat je recent drugs gebruikt hebt. Op basis daarvan alleen zal men je meestal niet kunnen vervolgen. Daarvoor moet men kunnen

[2] Meer informatie hierover vind je in de brochure 'Drugs en de wet: de grote vraagtekens'.

bewijzen dat je drugs in je bezit hebt. Het kan voor het parket echter wel een aanleiding zijn om je van nabij te volgen en je zonodig door te verwijzen naar de hulpverlening.
Ook het nemen van een bloedstaal is in het kader van de drugwetgeving *niet wettelijk geregeld.* Het komt ook weinig voor. Indien men het toch zou willen doen, kan alleen een geneesheer dit uitvoeren.

Wat zegt de wet over ouders?

Moeten ouders mee opdraaien?
Zolang het gaat om *minderjarige* kinderen (jonger dan 18 jaar) ben je als ouder burgerrechtelijk aansprakelijk. Je moet dus instaan voor schade die door hen veroorzaakt wordt. Sommige druggebruikende jongeren stelen om drugs te kunnen betalen. Anderen plegen geweld terwijl ze drugs genomen hebben. Als deze feiten aan het licht komen, kan je als ouder aangesproken worden om de schade te vergoeden.
Zelfs als de kinderen *meerderjarig* zijn, kan je als ouder juridische gevolgen ondervinden van hun druggebruik. Volgens de drugwet kan alles wat gebruikt werd bij een misdrijf (bijvoorbeeld de auto van vader) in beslag genomen worden en eventueel openbaar verkocht worden, ook al is de dader niet de eigenaar ervan. Bovendien kan, indien boetes of schulden niet betaald worden, beslag gelegd worden op de inboedel van de ouders. Dat kan echter enkel als het kind nog thuis gedomicilieerd is en je als ouder niet kan aantonen (aan de hand van aankoopbewijzen) dat de goederen jouw eigendom zijn.

Worden ouders betrokken bij het onderzoek?
Als de kinderen *minderjarig* zijn, word je als ouder altijd verwittigd. In de meeste gevallen word je samen met je kind voor een gesprek uitgenodigd op de jeugdafdeling van het parket.
Het parket beschikt grosso modo over drie mogelijkheden voor minderjarigen:

- De zaak seponeren: er wordt niet verder vervolgd.
- Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg inschakelen, dat op vrijwillige basis een begeleiding zal starten. De procureur kan de jongere ook doorverwijzen naar de hulpverlening zonder het Comité in te schakelen.
- De jeugdrechtbank kan ingeschakeld worden. De jeugdrechter kan de volgende maatregelen opleggen: de uitvoering van een gemeenschapsdienst, het volgen van een leerproject, verplichte begeleiding bij de hulpverlening, plaatsing in een instelling, onder toezicht plaatsen van de sociale dienst van de jeugdrechtbank, plaatsing in een pleeggezin.

Bij *meerderjarigen* is het niet vanzelfsprekend dat de ouders bij het onderzoek betrokken worden. Wanneer je door de politie wordt opgepakt kun je, als je dat zelf wil, altijd vragen om je ouders te verwittigen. Indien dit het onderzoek niet kan schaden, zal men dit meestal wel doen. Dat de ouders niet bij het onderzoek betrokken worden, betekent nog niet dat ze van de hele zaak niets zullen afweten. Als je bijvoorbeeld nog thuis woont, kan een brief van het parket in de bus of de politie die thuis aanbelt al heel wat vragen oproepen.

INFOFICHE 14: Productinformatie Cannabis

Cannabis (Latijn "cannabis sativa") is een bewustzijnsveranderend middel dat afkomstig is van de hennepplant. Deze veelzijdige plant wordt al eeuwenlang gebruikt voor het maken van touw en kleding. Een kleine 5000 jaar geleden werd in China ontdekt dat de plant ook een geneeskrachtige werking heeft.

Marihuana en hasj(ish) zijn allebei producten van deze plant. Als je de vrouwelijke bloemtoppen droogt en verkruimelt krijg je marihuana. Dit ziet er korrelig uit en is bruin tot groen van kleur. Marihuana wordt ook "wiet" genoemd.
Als je de hars van de plant tot blokken of plakjes perst krijg je hasj of "shit". Dit product is sterker en de kleur varieert van lichtbruin, rood-roze tot zwart.
Alle cannabisproducten hebben een karakteristieke en herkenbare geur. Het actieve bestanddeel van cannabis wordt "THC" genoemd.

Meestal wordt cannabis samen met tabak in sigarettenblaadjes tot een grote sigaret gerold. Soms heeft zo'n sigaret een kartonnen mondstukje en is ze dikker aan het uiteinde: een "joint". Het roken heet dan "blowen" of "smoren". Af en toe wordt cannabis ook gerookt in een klein hasjpijpje of in een waterpijp of in thee of eten verwerkt: bevoorbeeld "spacecake".

Cannabis wordt vaak in groep gerookt. De joint wordt dan doorgegeven.

Na ongeveer een kwartier krijg je een licht en blij gevoel, soms moet je ook enorm giechelen: je bent "high". Je kan ook een zwaar gevoel krijgen in je armen en je benen. Dit wordt "stoned" genoemd. Als je je rot voelt kan cannabis dat ook erger maken. THC versterkt immers de stemming waarin je al bent.

Als je dikwijls gebruikt of alleen uit onvrede kan je geestelijk afhankelijk worden. Dat betekent dat je geen echte oplossingen meer zoekt voor moeilijkheden en vlucht in gebruik. Op die manier kunnen bestaande problemen nog groter worden en verlies je je interesse voor gewone dingen. Cannabis maakt niet lichamelijk afhankelijk. Je kan er wel ziek van worden, maar geen overdosis van krijgen.

Ook bij de Vlaamse jeugd is cannabis de meest verspreide illegale drug en meestal de eerste waarmee ze in contact komt. Vaak blijft dit gebruik bij experimenteren. Jongeren die cannabis gebruiken stappen niet automatisch over naar andere drugs. Als ze het al doen ligt het niet aan de werking van cannabis, maar aan beïnvloeding door het milieu waarin ze vertoeven of is het een eigen keuze.

INFOFICHE 15: Productinformatie XTC

XTC is een scheikundig product met een dubbel effect. Enerzijds is het een stimulerend middel met een oppeppende werking waardoor het gevoel van vermoeidheid wordt onderdrukt. Anderzijds is er een bewustzijnsveranderend effect: de waarneming wordt intenser en het gevoel van verbondenheid met anderen neemt toe.
Vandaar het succes van XTC: voor jongeren die zich soms ongewaardeerd of onzeker voelen, is het een middel om zich wel goed te voelen en verbonden met anderen.

Ongeveer 20 minuten na het inslikken voel je je actiever, zelfzekerder en aantrekkelijker. Bovendien leg je makkelijker contact met andere mensen. Je kan urenlang dansen.

De naam XTC is specifiek verbonden aan housemuziek en megadancings. Dit product heeft de reputatie een dansdrug te zijn. Toch wordt het soms ook thuis gebruikt. Het is zeker niet zo dat alle dancingbezoekers XTC gebruiken.

XTC is te koop in de vorm van pillen. Ze hebben verschillende vormen en kleuren en soms ook een afbeelding of een naam (bijvoorbeeld hartje, duifje). Soms komt het ook voor als poeder dat gesnoven wordt (mitsubishi, superman, playstation).

De werkzame stof die in XTC zit heet MDMA. Vaak bevat XTC in werkelijkheid geen MDMA maar andere stoffen. De pillen worden in clandestiene labo's gemaakt en bijgevolg is de kwaliteit en de samenstelling onduidelijk. Je weet dus niet wat je eigenlijk slikt.

Wie XTC gebruikt voelt geen honger of vermoeidheid. Overdreven dansen en te weinig drinken kan uitdroging en oververhitting veroorzaken: risico op acute problemen. Ook als je geen acute problemen krijgt, zal je lichaam zich moeten herstellen als je je grenzen overschreden hebt. Verder is er ook het eerder genoemde risico dat een als XTC verkochte pil een andere stof bevat dan MDMA.

XTC kan geestelijk afhankelijk maken en op termijn voor depressieve klachten zorgen, als mensen te sterk hechten aan het goede gevoel dat de pil hen geeft. Over lichamelijke afhankelijkheid bestaat geen duidelijkheid, waarschijnlijk is lichte lichamelijke afhankelijkheid ook mogelijk. Het kan in elk geval sterk lichamelijk uitputtend zijn.

Net als XTC is speed een typische partydrug. Meer informatie over speed vind je in de folder *Speed, de grote vraagtekens*, die je kan bestellen bij VAD, bestelcode DLF07, kostprijs 0,37 Euro + verzendingskosten.

INFOFICHE 16: Productinformatie Alcohol

Alcohol is in zijn pure vorm een reuk- en smaakloze vloeistof die bij het drinken een brandend gevoel geeft. De belangrijkste soorten alcoholhoudende dranken zijn bier, wijn en gedistilleerde (sterke) dranken. Vrij recent kwamen de zogenaamde mixdranken (alcopops) op de markt: een mix van sterke drank en limonade die vaak vooral jongeren aanspreekt.

De meeste mensen beginnen op jonge leeftijd alcohol te drinken. Meestal komen ze er voor het eerst mee in contact via hun ouders of in de ruimere familiekring. Het eerste glas smaakt zelden lekker. Toch geven de meesten het alcoholgebruik niet op na deze eerste poging, want de sociale druk om te drinken is soms vrij groot. Eenmaal men het drinken van alcohol gewoon is, drinkt men om verschillende redenen: omwille van de smaak, omdat het nu eenmaal de gewoonte is of om te ontspannen.

De effecten van alcohol kunnen verschillen van persoon tot persoon en naargelang de omstandigheden waarin men drinkt.

Algemeen geldt dat alcohol een verdovend effect heeft op de hersenen. Het verdooft in eerste instantie de delen van de hersenen die het gedrag en de emoties controleren. Zo komt het dat je je door een kleine hoeveelheid alcohol toch gestimuleerd of ontremd kan voelen.
Naarmate je meer drinkt vermindert je reactievermogen. Je hoort en ziet minder scherp, maar je zelfvertrouwen neemt wel toe. Daardoor ga je soms ook meer risico's nemen.
Nog meer alcohol bemoeilijkt de controle over je bewegingen en vermindert je coördinatievermogen.
Indien je blijft doordrinken, worden ook de diepere structuren van de hersenen verdoofd, wat kan leiden tot coma en eventueel een hart- en ademhalingsstilstand.

Als je alcohol gedronken hebt, kan je de dag erna last hebben van een 'kater': je voelt je moe en misselijk en hebt dorst.

Veel alcohol drinken kan leiden tot geestelijke afhankelijkheid. Wanneer je gewoon bent veel alcohol te drinken kan ook lichamelijke afhankelijkheid ontstaan waardoor plots stoppen of sterk verminderen gepaard kan gaan met ontwenningsverschijnselen zoals beven, zweten, zenuwachtigheid, onrust, angst, braken en slapeloosheid.

Onderzoek (DeWit, D.J., 2000) toont aan dat de kans op alcoholproblemen op latere leeftijd toeneemt als men reeds op jonge leeftijd voor het eerst alcohol drinkt. Zo is de kans op alcoholproblemen het grootst voor de groep die voor het eerst alcohol drinkt tussen 11 en 14 jaar. Daarom is het vanuit preventief oogpunt belangrijk om deze beginleeftijd uit te stellen.

INFOFICHE 17: Productinformatie Polydruggebruik

Mensen gebruiken alsmaar vaker verschillende middelen tegelijk. Zowel legale als niet-legale producten. Het gecombineerd gebruik kan de werking van beide middelen tot vele malen versterken en het resultaat is vaak onvoorspelbaar.

Combineren kan door twee producten tegelijk te gebruiken, bijvoorbeeld alcohol samen met slaap- of kalmeermiddelen. De remmende werking hiervan op de hersenen en het bewustzijn kan gevaarlijk zijn.

Men kan ook het ene middel na het andere innemen waarbij het tweede de werking van het eerste wegneemt. Vaak gaat het dan om producten met een tegengestelde werking, zogenaamde "uppers" en "downers". Bijvoorbeeld XTC slikken als je gaat dansen en later op de avond een joint blowen voor de "coming down" of medicatie nemen om rustig te worden en in slaap te vallen.

INFOFICHE 18: GOKKEN[1]

Het thema 'gokken' komt niet expliciet aan bod in dit vormingspakket voor ouders. Toch vinden we het belangrijk dat je de nodige achtergrondinformatie hebt om aan dit thema aandacht te besteden en eventuele vragen van ouders te beantwoorden.

Uit de leerlingenbevraging van VAD (1999-2000) bij jongeren van 12 tot 18 jaar blijkt dat 35% al ooit op speelautomaten speelde en dat dit vooral op café gebeurde. Dit zegt uiteraard nog niets over het aantal jongeren dat blijft doorspelen en daarmee in de problemen dreigt te komen.
Er zijn geen exacte cijfers beschikbaar over het aantal problematische gokkers in België. Ruwe schattingen geven cijfers van 50.000 tot 100.000 problematische gokkers.
Vanuit preventief oogpunt bekeken kunnen we wel stellen dat het een thema is dat niet uit het oog mag verloren worden.

Iedereen gokt wel eens, denken we maar aan een alternatieve route kiezen bij druk verkeer, op een bepaald uur vertrekken om op tijd te zijn, kiezen voor een bepaalde film, ... Kortom iedereen doet wel eens dingen waarvan je op voorhand niet 100% zeker weet of de uitkomst is wat je wou of hoopte.
Met 'gokken' als riskant gedrag bedoelen we deelname aan een kansspel, waarbij je geld inzet op een spel en waarbij de uitkomst bepaald wordt door toeval en waarmee je geld kan winnen als je de juiste uitkomst hebt.
Het feit dat iemand met gokken geld kan winnen maakt gokken spannend. Kansspelen oefenen dan ook een grote aantrekkingskracht uit. Gokkers zijn zich helemaal niet bewust van het feit dat ze uiteindelijk altijd verliezen. Enkel de eigenaars van de kansspelautomaten zijn 100% zeker van hun winst.

Risicofactoren bij gokken

1. Middel (aard van het spel)
Het risico om problemen te krijgen met gokken wordt bepaald door het soort gokspel. Gokspelletjes die kort duren en waar men onmiddellijk de uitslag van kent (short odd) zijn spannender dan gokspelletjes waarbij er een relatief lange tijd is tussen het inzetten van geld en het kennen van het resultaat: winnen of verliezen (long odd).
Bijvoorbeeld bij krasloten en spelautomaten weet men vrijwel onmiddellijk wat de uitslag is. Short-oddspelen leiden tot herhalingsgedrag en dus is het risico op afhankelijkheid veel groter. Kansspelautomaten worden ook verleidelijk gemaakt door kleuren, lichtjes, geluidjes en het vallen van geld.
Door de illusie van behendigheid en door een regelmatige, snelle doch voorspelbare wijze van belonen wordt de speler 'meegesleept' door het spel.

[1] Meer informatie vindt u in 'Gokken, dossier over kansspelen: wetgeving, hulpverlening en preventie. Stand van zaken.' Je kan het bestellen bij VAD, bestelcode GOV01, kostprijs 6,20 Euro + verzendingskosten.

2. Mens (persoonlijke factoren)
Als beginnende gokkers het geluk hebben om een paar keer te winnen, kunnen ze optimistisch zijn over hun winstkansen, zelfs bij verlies.
Veel gokkers denken dat ze de gokkast kunnen leren kennen én de kast kunnen verslaan.
Gokkers die zich vervelen, eenzaam of depressief zijn gebruiken het gokken om deze negatieve gevoelens te vergeten. Gokkers kunnen vaak moeilijk omgaan met dagelijkse spanningen.
Gokkers blijken tijdens het spel meer opgewonden te zijn dan recreatieve spelers.
Een gokker heeft vaak irrationele gedachten over gokken: ze hebben geluksgetallen, een geluksautomaat en geluksdagen.
Jongeren die niet of niet goed geleerd hebben met geld om te gaan zullen achter de gokkast eerder hun gevoel voor de waarde van geld verliezen dan anderen.
Geld wordt vaak als heel belangrijk gezien als statussymbool en als middel om aandacht en vriendschap te kopen.

3. Milieu (omgeving)
De aanwezigheid van kansspelen in cafés en in de onmiddellijke omgeving vergroot de mogelijkheid om te spelen. Ook reclame en het stijgend aanbod op het internet maken de toegang tot kansspelen aantrekkelijker en gemakkelijker.
Gebrek aan sociale ondersteuning, problemen thuis en in de werksituatie, voorbeeldgedrag van belangrijke derden verhogen het risico.

Signalen die kunnen wijzen op gokproblemen

- veel met geld bezig zijn (praten over geld; schulden thuis, bij vrienden; de ene dag veel geld in zijn bezit hebben, de andere dag bijna niets meer)
- spijbelen, werkverzuim (toenemende tijdsinvestering in gokken)
- verwaarlozing hobby's, sport, vrienden (speler is enkel geïnteresseerd in gokspelletjes)
- niet nakomen van afspraken (gedachten worden steeds meer beheerst door het spelen, het bedenken van een manier om te winnen en om aan geld te komen)
- psychische veranderingen (prikkelbaar, kortaf en agressief; sterke stemmingswisselingen; ontwijkend, onzeker, vaag en onbereikbaar; depressief, somber)
- lichamelijke klachten (stress- en slaapproblemen, (vage) vermoeidheidsklachten, onbestemde hoofdpijnklachten)

Gokken en de wet

De wetgever heeft wettelijke regels uitgevaardigd om de goklust van mensen in goede banen te leiden. Ondanks het feit dat het bij gokken niet gaat om het innemen van een product, bestaat immers toch de kans dat men afhankelijk wordt van gokken. In deze wetgeving gaat het om de automatische kansspelautomaten waarvan duidelijk is dat problemen met gokken in grote mate het gevolg zijn van het vele spelen op deze speelautomaten. De Wet op de kansspelen van 7 mei 1999 legt een aantal beperkingen op aan de uitbaters van kansspelautomaten. Er worden drie soorten kansspelinrichtingen onderscheiden (uitbaters hebben hiervoor telkens een specifieke vergunning nodig):

- Casino's: verboden voor jongeren onder de 21 jaar.
- Speelautomatenhallen: verboden voor jongeren onder de 21 jaar. Hier zijn vijf soorten automatische kansspelen toegelaten, namelijk Black Jack, paardenweddenschappen, dobbelspelen, pokerspelen, roulettespelen.
- Drankgelegenheden: de automatische spelen zijn verboden voor jongeren onder de 18 jaar. Er zijn twee soorten kansspelen toegelaten in een drankgelegenheid: bingo en one ball.

Vallen niet onder de wet op de kansspelen:

- spelen betreffende sportbeoefening en weddenschappen die naar aanleiding ervan worden aangegaan.
- spelen die aan de speler of gokker geen ander voordeel opleveren dan het recht om maximaal vijf keer gratis verder te spelen.
- kaart- of gezelschapsspelen, uitgeoefend buiten speelautomatenhallen en casino's en spelen uitgebaat door pretparken of door kermisexploitanten naar aanleiding van kermissen, enzovoort, die een zeer beperkte inzet vereisen en aan de speler of gokker slechts een materieel voordeel van geringe waarde kunnen opleveren.
- de Nationale Loterij. Het is wel verboden voor minderjarigen om op kansspelen (lotto, krasloten, ...) van de Nationale Loterij te spelen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Aanbevelingen Kamercommissie Drugs, juni 1997.

Achtergrondinformatie Drugs, VAD, 1996.

Alcohol Vormingspakket, VAD, 1995.

Alcohol, enige achtergrondinformatie, VAD, 2001.

Alles went, ook een adolescent. Wegwijzer bij het opvoeden van jongeren, Theo Compernolle, Lannoo, 1997.

Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001.

Cannabisfolder, Druglijn, 1997.

De achtergrond op de voorgrond. Achtergrondinformatie over alcohol en andere drugs voor het jeugdwerk, VAD, 1995.

De ouderavond over genotmiddelen. Handleiding voortgezet onderwijs. Genotmiddelenreeks, NIAD, 1993.

De verwonderjaren. Leefsleutels/Leefstijl voor jongeren, Lions-Quest Europa, 1993.

DeWit, D.J., et al. (2000). Age at first alcohol use: a risk factor for the development of alcohol disorders. *Am. J. Psychiatry*, 157: 745-750.

Doorverwijsgids, VAD, 1995.

Druggebruik. Informatie over producten, gebruik, risico's, gevolgen, VSPP, 1995.

Drugs en de wet. De grote vraagtekens, VAD, 2001.

Drugs in de jeugdbeweging. Hoe deal je ermee? Draaiboek voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs in de jeugdbeweging, VAD, 1995.

Drugs in het jeugdhuis. Hoe deal je ermee? Draaiboek voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs in het jeugdhuis, VAD, 1995.

Drugsvademecum, Karl Van Cauwenberghe, Kluwer, 1997.

Een drugbeleid op school. Discussietekst. Draaiboek. Begeleidersmap. VAD, 1992.

Geneesmiddelen, Luk Joossens, OIVO, 1997.

Gokken, dossier over kansspelen: wetgeving, hulpverlening en preventie. Stand van zaken, VAD, 2001.

Hasj en weed. De Antwoorden, Voorlichtingsbureau Drugs, Trimbos, 1996.

Jaarboek. Alcohol, illegale drugs & medicatie. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen, VAD, 1996.

Jaarboek. Alcohol, illegale drugs & medicatie. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen, VAD, 1995.

Jongeren en gezondheid in Vlaanderen. Resultaten van de schoolenquêtes 1996, L. Maes, E. Vanhauwaert, E. Van de Mieroop, Universiteit Gent - Universiteit Antwerpen.

Kinderen hebben grenzen nodig, Jan-Uwe Rogge, Van Holkema & Warendorf, 1997.

Lessenpakket "Drugs, aan jou de keuze". Werkvormen voor leerlingen van het 4de en 6de middelbaar onderwijs, Preventiedienst Leuven, 1997.

Opvoeding en drugs, Voorlichtingsbureau Drugs, Trimbos, 1996.

Ouders & Drugspakket. Vormingsprogramma voor ouders van adolescenten. Handleiding voor begeleiders, VAD, 1990.

School voor de spiegel. Naar een eigen schoolbeleid voor (drug)problemen, Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen, 1994.

Tabakspreventie: wetgeving, KKAT, 1997.

Weet waarover u praat! Drugs. Een gids voor ouders. VVZW, Regionale Welzijnscommissie regio Oostende, 1996.

XTC. De Antwoorden, Voorlichtingsbureau Drugs, Trimbos, 1996.

BIJLAGEN

Werkbladen

(voor slides of kopies)

Werkblad 1: Tabel cijfergegevens

Werkblad 2: MMM-schema

Werkblad 3: Uitspraken van ouders uit de talkshow

Werkblad 4: Invulblad met uitspraken van jongeren uit de talkshow

Werkblad 5: Incident 1

Werkblad 6: Incident 2

Werkblad 7: Incident 3

Werkblad 8: Incident 4

Evaluatie

Evaluatieblad voor de deelnemers

Evaluatieblad voor de begeleider

Bron: Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001

CANNABIS

Ooit cannabis gebruikt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	64,6%	10,1%	15,0%	10,2%
jongens 17/18	47,9%	14,8%	18,6%	18,6%
meisjes 15/16	75,2%	9,2%	11,7%	4,0%
meisjes 17/18	64,0%	15,4%	14,3%	6,2%

Bron: Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001

XTC

Ooit XTC/speed gebruikt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	92,7%	3,4%	2,6%	1,3%
jongens 17/18	87,1%	6,8%	3,8%	2,4%
meisjes 15/16	95,7%	2,6%	1,4%	0,4%
meisjes 17/18	93,7%	4,0%	1,7%	0,5%

Bron: Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001

ALCOHOL

Ooit alcohol gedronken?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	6,4%	6,5%	41,3%	45,8%
jongens 17/18	3,9%	3,1%	28,2%	64,8%
meisjes 15/16	7,6%	7,4%	56,0%	28,9%
meisjes 17/18	6,2%	4,6%	50,1%	39,0%

TABELLEN CIJFERGEGEVENS

Bron: Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001

TABAK

Ooit gerookt?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	37,4%	21,7%	12,2%	28,8%
jongens 17/18	27,4%	19,8%	10,8%	42,0%
meisjes 15/16	36,7%	22,2%	13,0%	28,1%
meisjes 17/18	30,3%	22,0%	10,3%	37,5%

Bron: Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school: syntheserapport, VAD, 2001

MEDICATIE

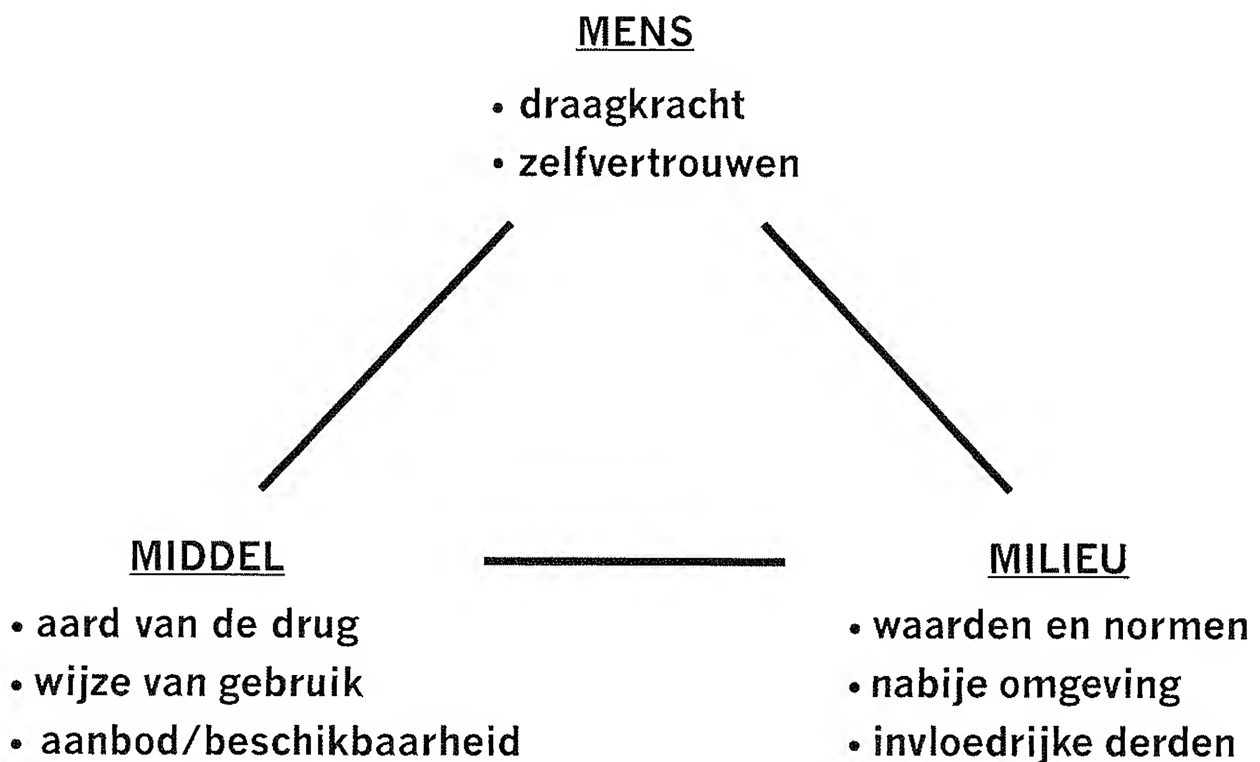
Ooit medicatie genomen?

	niet gebruikt het laatste jaar		wel gebruikt het laatste jaar	
	nooit / ken ik niet	niet het laatste jaar	occasioneel (minder dan 1x/week)	regelmatig (minstens 1x/week)
jongens 15/16	21,6%	27,7%	44,6%	6,1%
jongens 17/18	17,4%	25,7%	49,9%	7,0%
meisjes 15/16	6,8%	16,0%	68,1%	9,0%
meisjes 17/18	4,4%	11,9%	75,9%	7,7%

MMM-SCHEMA

BIJ MIDDELENGEBRUIK SPELEN VERSCHILLENDE FACTOREN EEN ROL

DEZE FACTOREN HEBBEN TE MAKEN MET DE MENS (GEBRUIKER)
HET MIDDEL (DRUG)
HET MILIEU (OMGEVING)

Linda:
ik zou niet weten wat ik moest doen als mijn dochter XTC zou slikken

Jos:
sigaretten zijn iets anders, sigaretten zijn toegelaten

Ludo:
aan drugs zitten bepaalde gevaren, je kan je kinderen daar maar best over vertellen

Ronald:
ik heb er niks op tegen dat mijn zoon al eens wat te veel drinkt, maar als ik hem zou betrappen met marihuana in zijn zakken, zou hij nogal wat meemaken

INVULBLAD MET UITSPRAKEN VAN JONGEREN UIT DE TALKSHOW

uitspraken van jongeren uit de talkshow	herkenbaar voor ouder	herkenbaar voor jongere
Gunther: ik doe aan atletiek, ik zit in de loopclub, ik raak geen drugs aan		
Karin: alle jongeren én volwassenen gebruiken wel eens drugs		
Marc: het is niet omdat je wel eens drugs gebruikt dat je ook verslaafd bent		
Benny: ik denk wel dat de meeste jongeren drugs gebruiken		
Tina: ik denk dat er meer gezinnen kapot gaan door alcohol dan door cannabis		

De kolom "herkenbaar voor jongere" kan je thuis samen invullen!

INCIDENT 1

Stel: je hebt met je dochter afgesproken dat ze een keer per 14 dagen mag uitgaan met haar vrienden en dan ook bier mag drinken. Maar dan moet ze op tijd thuis zijn en wordt er op voorhand vervoer geregeld. Als ze op een nacht thuiskomt is ze anderhalf uur te laat en met een andere chauffeur dan voorzien; wat doe je dan?

INCIDENT 2

Stel: je zoon heeft zijn scooterrijbewijs gehaald en wil met de brommer uitgaan. Hij belooft geen alcohol te zullen drinken maar je houdt het been stijf en gaat hem tot zijn ergernis elk weekend brengen en ophalen met de auto. Op een vrijdagavond heb je zelf enkele glaasjes gedronken en je zoon weigert de lift. Hij gaat dan liever met de fiets; wat doe je dan?

INCIDENT 3

Stel: je dochter gaat graag samen met een vriendin naar een dancing. De laatste maanden komt ze na zo'n nachtje oververmoeid thuis en ligt ze de hele volgende dag in bed om te recupereren. Bovendien komt ze duidelijk niet meer rond met haar zakgeld. Van de moeder van haar vriendin heb je gehoord dat er in die discotheek wel eens XTC-tabletten worden geslikt; wat doe je dan?

INCIDENT 4

***Stel:** je doet samen met je zoon inkopen voor zijn verjaardagsfeestje. **Er ontstaat een fikse ruzie over wel of niet ook alcohol schenken.** Je krijgt je zin (een aantal vrienden komt met de auto) en er worden alleen alcoholvrije drankjes geserveerd ... **De vrienden arriveren en hebben alcohol bij;** wat doe je dan?*

EVALUATIEBLAD VOOR DE DEELNEMERS

LINDESTRAAT 14

Wat ik aangenaam vond:

Wat ik opgestoken heb:

Wat ik moeilijk vond:

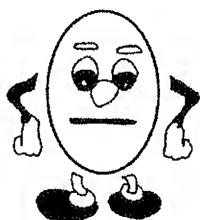
Wat ik gemist heb:

Kies één van de vijf gezichtjes:

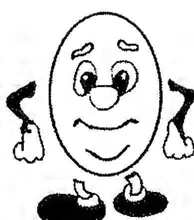
Bij de oefeningen voelde ik mij ...

In deze groep voelde ik mij ...

Bij wat ik heb opgestoken voel ik mij ...

1: verveeld

2: enthousiast

3: voldaan

4: geïnteresseerd

5: angstig

EVALUATIEBLAD VOOR DE BEGELEIDER

LINDESTRAAT 14

Plaats en datum:

Aantal deelnemers:

Begeleider Lindestraat 14
Naam:

Organisatie:

Aanvrager Lindestraat 14
Naam:

Organisatie:

Beschrijf beknopt het verloop en de inhoud van de vorming.

Schets de evaluatie van de deelnemers.